

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Rasmus Pöder

RIIKLIKUD KUVANDID: VENE-AAFRIKA TIPPKOHTUMISED

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Heiko Pääbo, PhD

Tartu 2024

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 10 749

Rasmus Pöder, 18.05.2024.

Annotatsioon

Venemaa Föderatsiooni ja Aafrika riikide koostöö on 21. sajandi teisest kümnendist alates järjest tihenunud. Venemaa ja Aafrika riikide sidemete mõju sündmustele pärast Vene-Ukraina sõja uue faasi algust, näiteks ÜRO Peaassamblee hääletustele, näitab, et Venemaa ja Aafrika riikide suhete tuleviku suuna mõistmine on tänapäeval järjest olulisem. Käesolev bakalaureusetöö käsitleb Venemaa ja Aafrika riikide suhete muutumist seoses täiemahulise sissetungiga Ukrainasse, tuginedes kuvandi teooria (*image theory*) kontseptsioonidele. Bakalaureusetöö uurib kvalitatiivse kontentanalüüsi läbi 2019. aasta ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumisi ning kuidas on nende osapoolte kõrgete esindajate sõnavõttude ja avalduste põhjal muutunud Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest.

Bakalaureusetöö leidis, et Venemaa ja Aafrika riikide riiklikes kuvandites teineteisest on toimunud märgatavad muutused pärast Venemaa täiemahulist sissetungi Ukrainasse. Võrreldes 2019. aastaga väljendasid Venemaa riiklikud kuvandid 2023. aastal suuremat tähelepanu Aafrika riikide vaimsete väärtuste eest seismisel kui materiaalse abi pakkumisel. Samal ajal väljendasid Aafrika riikide riiklikud kuvandid suuremat enesekindlust ja nõudlikkust Venemaaga koostöö tegemisel.

Sisukord

Annotatsioon	2
Sisukord	3
Joonised	3
Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline raamistik	7
1.1 Kuvandi teooria	8
1.2 Kuvandi teooria rakendamine	12
2. Venemaa ja Aafrika	15
2.1 Venemaa varasem mõjutustegevus Aafrikas	15
2.2 Vene-Aafrika tippkohtumiste taust	20
2.3 Aafrika riikide perspektiiv suhtluses Venemaaga	23
3. Metoodika	26
3.1 Analüüsitavad materjalid	26
3.2 Analüüsimeetod	28
4. Uurimistulemused	30
4.1 Sõjaline valdkond	30
4.2 Majanduslik valdkond	31
4.3 Pehme jõu valdkond	34
4.4 Sõda Ukrainas	37
4.5 Arutelu	38
Kokkuvõte	42
Kasutatud kirjandus	45
Lisa 1. Analüüsitud materjalid	48
Lisa 2. Kodeerimistabelid	54
Abstract	68

Joonised

Joonis 1. Feklyunina riiklike kuvandite süsteem	11
Joonis 2. Venemaa tegevus Aafrika riikides 2019	19
Joonis 3. Riikide osalus 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumisel	23

Sissejuhatus

Vladimir Putini juhitud Venemaa Föderatsioon on püüdnud 21. sajandi teisest kümnendist alates märgatavalt suurendada oma mõjuvõimu Aafrika riikide seas (Duursma & Masuhr 2022, 407). Kuigi mõned akadeemikud on väitnud, et Venemaa on suurendanud oma mõjuvõimu Aafrikas juba 1990. ja 2000. aastatest (Ramani 2023, 3; Mason 2023, 79), on Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevus Aafrikas hiljuti kasvanud. Seda väljendasid näiteks esimeste Vene-Aafrika tippkohtumiste pidamine Sotšis 2019. aastal ja Peterburis 2023. aastal (Jacobsen & Larsen 2023, 261). Venemaa mõjutustegevuse efekte demonstreerisid sündmused Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis (ÜRO) pärast Venemaa täiemahulise sissetungi algust Ukrainas 2022. aastal. Kuigi ÜRO Julgeolekunõukogus väljendasid kolm Aafrika riiki (Gabon, Ghana, Keenia) Venemaa tegevuse suhtes vastumeelsust, hääletasid ÜRO Peaassamblees Venemaa tegevust hukkamõistva resolutsiooni poolt ainult 28 riiki 54-st Aafrikas asuvast liikmesriigist. Aafrika riikidest jäi 17 erapooletuks, 8 ei osalenud hääletusel ning 1 (Eritrea) hääletas vastu (Carbone 2023, 547). 2023. aastal oli Aafrikas asuvate liikmesriikide seisukohtade vahekord varasemaga võrreldes sarnane ning mõlemal korral väljendasid Aafrika riikide esindajad ÜRO-s pahameelt Läänest tuleva surve osas (Africa Confidential 2023, 10). Kirjeldatud nähtus viitab võimalusele, et Venemaa on suutnud luua Aafrika riikide jaoks endast kuvandi, mis tekitab neis vähemalt osaliselt soovi hoida Venemaaga positiivseid välispoliitilisi suhteid.

Töö uurimisprobleem seisneb tõsiasi, et Venemaa ja Aafrika riikide koostööd on varasemalt käsitletud, ent selles valdkonnas pole veel ammendavalt uuritud Venemaa ja Aafrika riikide suhteid pärast Venemaa täiemahulist sissetungi Ukrainasse. Akadeemilised tööd on antud konflikti jooksul keskendunud viljakaubandusele või Venemaa kahepoolsetele suhetele spetsiifiliste Aafrika riikidega (Ramani 2023, 5). Venemaa tegevust Aafrikas on osaliselt seletatud kui „kõrvalmanöövrit“ Lääne poolt kehtestatud diplomaatilise ja majandusliku isolatsiooni vältimiseks (Carbone 2023, 545), mistõttu võib Venemaa suurenenud Lääne vastasseisu tõttu jõulisemalt kujutada ennast Aafrika riikide jaoks kui partnerit Läänele vastu seismiseks (Duursma & Masuhr 2022, 418). Sellist suunda võib näitlikustada Venemaa aktiivsem tegevus Malis, arvestades Venemaa varasemat tegevusetust Aafrika riikides, milles on juba tugev Lääne mõju (samas, 414). Samas võib Venemaa kuvand endast väljendada hoopis suurenenud vajadusi, arvestades et Venemaal ei olnud juba enne täiemahulist sissetungi Ukrainasse piisavalt ressursse, et olla üks Aafrika riikide peamiseid mõjutajaid (Olivier 2020, 19), ning sõda on Venemaa võimekust veelgi rohkem vähendanud.

Sellest ebaselgusest lähtuvalt on asjakohane uurida, kuidas on pärast sõja hoogustumist Ukrainas muutunud Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest, kuna see aitab ühelt poolt paremini mõista Venemaa mõjutustegevust Aafrika riikide suhtes ning teiselt poolt ennustada, millises suunas on Venemaa ja Aafrika riikide koostöö liikumas. Arvestades Venemaa Aafrika riikidele suunatud mõjutustegevuse seniseid efekte välispoliitilistele sündmustele, näiteks eelnevalt kirjeldatud arengutele ÜRO-s, on puuduvate teadmiste leidmine Venemaa kuvandi muutumisest märgatava tähtsusega.

Bakalaureusetöö eesmärk on uurida, kuidas on muutunud Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid (*national images*) teineteisest pärast täiemahulise pealetungi algust Ukrainasse. Riiklikes kuvandites muutuste tuvastamiseks ja töö piiritlemiseks võrdleb töö Venemaa ja Aafrika riikide kõrgete esindajate sõnavõtte ja avaldusi 2019. aasta ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel. Arvestades ürituste toimumisaega, annab nende võrdlemine teadmisi selle kohta, kuidas on muutunud vastavate riikide riiklikud kuvandid Ukrainas elavnenud konflikti kontekstis. Sellest lähtuvalt on bakalaureusetöö uurimisküsimus:

Kuidas erinevad Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel?

Lähtudes Valentina Feklyunina esitatud riiklike kuvandite tüpoloogiast, eristab töö kahte riiklike kuvandite kategooriat, mis aitavad uurimisprotsessi piiritleda (2009, 2). Bakalaureusetöö alaküsimusteks on

Kuidas erinevad Venemaa ja Aafrika riikide esitletud kuvandid teineteisele 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel?

Kuidas erinevad Venemaa ja Aafrika riikide tajutud kuvandid teineteisest 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel?

Kuidas avaldub Ukrainas toimuva konflikti teema 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel?

Bakalaureusetöö teoreetilise raamistiku põhjal on töö teoreetiliseks keskseks argumendiks väide, et Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest peaksid võrreldes 2019. aastaga olema 2023. aastal märgatavalt muutunud. Ukraina konflikti elavnemisega ja selle tagajärgedega seotud pöördelised sündmused, grupisurve ja uue informatsiooni pidev kordamine peaksid esile tooma muutused riiklikes kuvandites.

Uurimisküsimusele vastamiseks viib bakalaureusetöö 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumiste sõnavõttude ja avalduste peal läbi kvalitatiivset kontentanalüüsi. Kvalitatiivne kontentanalüüs võimaldab Venemaa ja Aafrika riikide esindajate sõnavõttude diskursuste põhjal leida muutuseid riiklikes kuvandites, võttes arvesse Venemaa ja Aafrika riikide suhete konteksti. Andmestik põhineb osapoolte kõrgete institutsioonide (president, valitsus, välisministeerium, regionaalsed organisatsioonid) esindajate mitmepoolset suhtlust väljendavatel avaldustel ja sõnavõttudel tippkohtumiste jooksul või nende lähiajal. Sõnavõttud ja avaldused pärinevad institutsioonide kodulehekülgedelt ning nende transkriptsioonide kodeerimiseks ja kategoriseerimiseks kasutatakse tarkvaraprogrammi MAXQDA.

Järgnev töö on jaotatud viieks suuremaks peatükiks. Esimene peatükk käsitleb teoreetilist raamistikku, millele bakalaureusetöö tugineb. Teine peatükk esitab ülevaate Venemaa ja Aafrika riikide suhetest, mis pakub analüüsi jaoks olulise konteksti. Kolmas peatükk toob välja empiirilise analüüsi metoodika detailid. Neljas peatükk esitab Vene-Aafrika tippkohtumiste avalduste ja sõnavõttude analüüsimise tulemused. Viies peatükk toob analüüsi tulemuste põhjal välja bakalaureusetöö järeldused Venemaa ja Aafrika riikide riiklike kuvandite muutuste kohta.

1. Teoreetiline raamistik

Käesolev peatükk annab ülevaate kontseptsioonidest, mis moodustavad bakalaureusetöö teoreetilise raamistiku. Esiteks käsitleb peatükk (riikliku) kuvandi teooriat (*image theory*) ning sellest arendatud kolme kuvandi tüüpi, tuginedes peamiselt Bouldingu (1959), Kuncziki (1997), Lippmanni (1922) ning Feklyunina (2009) töödele. Teiseks põhjendab peatükk kuvandi teooria käsitlemise sobivust Venemaa ja Aafrika riikide suhete uurimiseks ning toob välja bakalaureusetöö keskse argumendi.

1.1 Kuvandi teooria

Kuvandi teooria (*image theory*) on rahvusvaheliste suhete uuringute sotsiaalkonstruktivistliku paradigma haru, mille areng algas 20. sajandil, eriti 1950. ja 1960. aastatel (Feklyunina 2009, 13). Kuigi kuvandi teooria algelisi ideid kasutasid ka (neo)realismi ja (neo)liberalismi teoreetikud, jäävad nende käsitletused selle töö raames liiga piiratuks. Neorealismid käsitlesid riiklike kuvandeid kui kõrvalisi vahendeid juba ettemääratud riiklike huvide toetamiseks (samas, 14) ning neoliberaalidel puudus suuremast huvist hoolimata süsteemne käsitus riiklike kuvandite tekkimisest või muutumisest (samas, 15). Sotsiaalkonstruktivistlikus paradigmas toimus kuvandi teooria areng peamiselt tänu töödele Kenneth E. Bouldingult, Robert Jerviselt või Ole R. Holstilt (samas). Kuna konstruktivismi teoreetikud on aja jooksul käsitletud kuvandi teooriat kõige põhjalikumalt ning esitletud süsteemi, mille toel saab uurimisprobleemile lahendust otsida, toetub bakalaureusetöö just sotsiaalkonstruktivistlikule paradigmat.

Boulding on riiklikku kuvandit (*national image*) määratlenud kui „käitumisüksuse täielik tunnetuslik, tundeline ja hindav struktuur või selle sisemine vaade endast ja oma universumis“ (1959, 120).¹ Bouldingu jaoks seisneb kuvand meie arvamuses maailmast ning see on kuvand, mitte tõde, mis määrab meie esialgse käitumise (samas). Lisaks ei sisalda kuvandid ainult ettekujutusi olevikust, vaid ka minevikust ja tulevikust (Feklyunina 2009, 15) ning need on enamasti „naiivsed, enesekesksed ja sirgjoonelised“ (Boulding 1959, 131). Boulding väitis, et inimesed pole ajaloo jooksul suutnud õppida riike nägema kui omapalgelistest üksustest koosnevaid keerulisi süsteeme, vaid on nõus tuginema lihtsatele kuvanditele. Näiteks on vastaste riik läbinisti halb, samas kui oma riik on vouruslik ning sõjad puhkevad kas ainult teiste riikide süül või „Jumala tahtel“ (samas). Bouldingu

¹ Originaalis: “*Total cognitive, affective, and evaluative structure of the behaviour unit, or its internal view of itself and its universe*” - Esitatud autori tõlge

käsitlusega riiklikest kuvanditest nõustub Michael Kunczik, kes defineerib riiklikku kuvandit kui „tunnetuslikku kujutlust antud riigist – mida inimene peab tõeks riigi ja selle rahva kohta“ (1997, 46).² Sarnaselt Bouldingule rõhutab ka Kunczik, et inimeste poliitilist tegevust mõjutab eriti nende arusaam riikide hea- või pahatahtlikkusest (samas). Selgitusi Bouldingu kriitikal kuvandite kasutamise teemal pakub Walter Lippmann, kes väitis, et päris maailm on inimeste mõistuste jaoks liiga keeruline ning sellest lähtuvalt taandatakse see lihtsamateks kuvanditeks. Näiteks ei suudaks Lippmanni väitel tavakodanik (ilma vahetult sõda kogemata) hoomata miljonite sõdurite vahel toimuvaid lahinguid ning tal oleks palju lihtsam ette kujutada sõda kui kahe riigipea vahelist duelli. Kuna inimestel on sündmuste tegelikku ulatust raske hoomata, piirduvad nende tunnete ja tegude põhjendused lihtsustatud kuvanditega (1922, 13).

Feklyunina väitel kandub kuvandi kontseptsioon rahvusvahelistesse suhetesse läbi selle, et välispoliitilised otsused põhinevad poliitilise eliidi kuvanditel teistest rahvusvahelistest toimijatest (2009, 15). Riiklikud kuvandid mõjutavad poliitilise eliidi ja teiste hinnanguid sündmustest ning seeläbi ka nende käitumist (Li & Chitty 2009, 5). Kuna riiklikel kuvanditel on reaalseid süsteeme lihtsustav efekt, näeb ühe riigi poliitiline eliit kuvandite mõju tõttu teisi riike kui sõpru või vaenlasi, nõrku või tugevaid (Feklyunina 2009, 16). Ka poliitiline eliit pole reaalsuse lihtsustamises ülejäänud ühiskondlikest gruppidest parem (Kunczik 1997, 55), mistõttu mõjutavad rahvusvahelisi suhteid tihti „vildakad järeldused ja oletused“ (Li & Chitty 2009, 5). Esitletud ideede põhjal on kuvandi teooria rakendatav rahvusvaheliste suhete uurimiseks. Kuvandi teooria ning selle elemendid moodustavad bakalaureusetöö peamise kasutusel oleva kontseptsiooni.

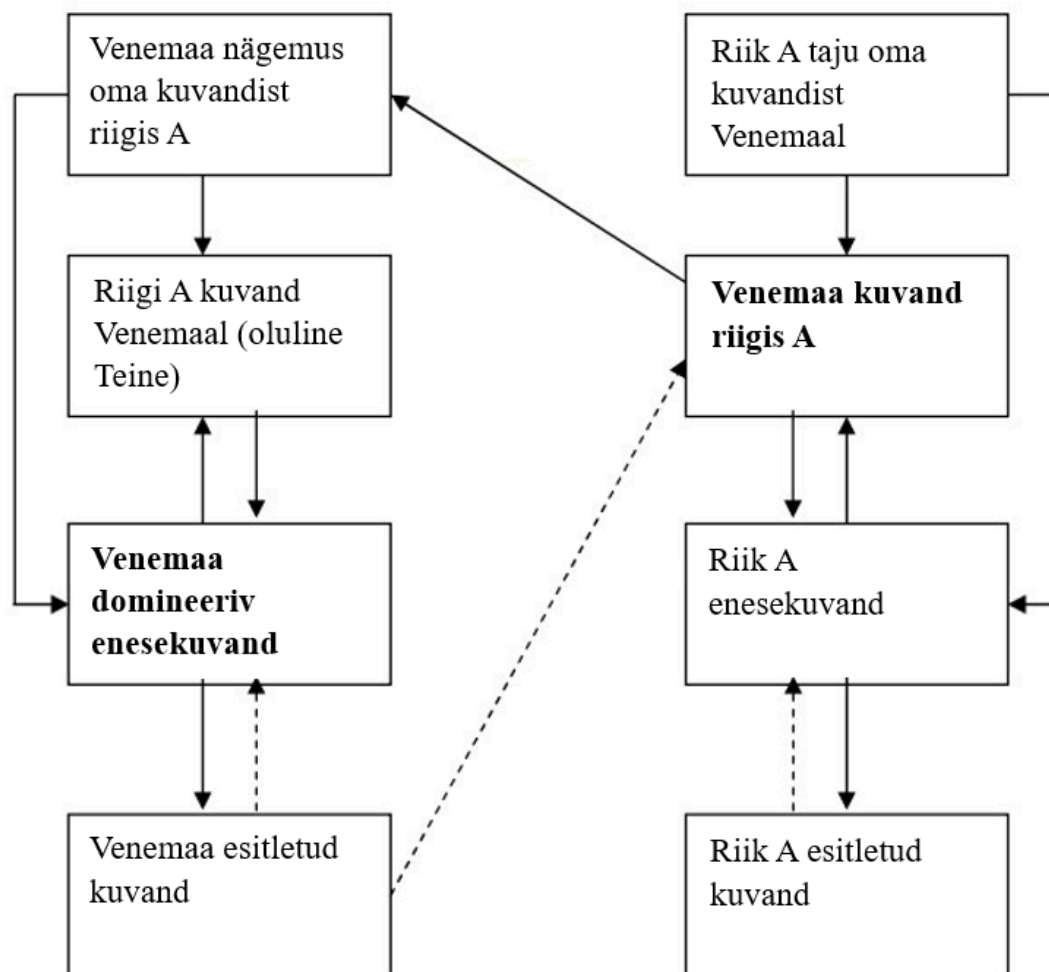
Riiklike kuvandite seos psühholoogiaga võib nende ajalise arengu uurimises viia mitmete teguriteni. Kuvandid on lihtsustavate struktuuridena püsivad ning nendega vastuolus olevat informatsiooni kiputakse ignoreerima (Feklyunina 2009, 15). Siiski väidab Boulding, et pöördelised sündmused suudavad tekitada märgatavaid muutusi riiklikes kuvandites, nagu toimus näiteks Jaapani rünnakuga Pearl Harborile, tuumapommide kasutamisega Hiroshimas ja Nagasakis või Sputniku lennutamisega Maa orbiidile. Poliitilise eliidi liikmed on selliste sündmuste valguses sunnitud oma senised lihtsamad kuvandid ümber hindama (1959, 128). Lisaks on inimestel keeruline säilitada kuvandit, mis läheb vastuollu enamuse kuvanditega (Feklyunina 2009, 15). See tuleneb Aschi fenomenist, mille järgi inimesed lähevad kaasa grupi otsusega, et vältida enda vastu pahameele tekkimist, isegi kui nad teavad, et see otsus

² Originaalis: “*the cognitive representation that a person holds of a given country, what a person believes to be true about a nation and its people*” - Esitatud autori tõlge

on vale (Asch 1955, 35). Püsivat kuvandit aitab muuta ka uue informatsiooni pidev kordamine (Feklyunina 2009, 15). Seda protsessi toetab tänapäeva arenenud tehnoloogia ning inimeste püsiv kokkupuude uudistega (Deutsch & Merritt 1965, 168). Siiski puudub üksmeel, kui kaua peab uue informatsiooni kordamine kestma, et muuta arvestatava hulga inimeste kuvandeid (samas, 171). Vastavatel riiklike kuvandite muutumise võimalustel põhineb hiljem bakalaureusetöö keskne argument.

Tasub arvesse võtta, et poliitilise eliidi kuvandid sarnanevad tihti masside kuvanditega. Esiteks on Bouldingu väitel poliitiline eliit täpselt sama haavatav lihtsustavate ideede kasutamisele kui teised ühiskondlikud rühmad (1959, 131). Teiseks tugineb kuvandite levik ja muutus sotsialiseerimisele, mistõttu saab üks kuvand olla omane suurele hulgale inimestele (Feklyunina 2009, 16). Eri gruppide vahel võib esineda riiklike kuvandite sisuliselt erinevusi spetsiifilise kuvandi tüübi puhul, mida käsitletakse hiljem. Lisaks pole poliitilisel eliidil võimu säilitamise huvides tihti kasulik masside kuvanditest liigselt eemalduda, kuna see võib viia liigse rahulolematuse ni nende tegevuse osas. Samas on neil võimalik masside kuvanditega omalt poolt manipuleerida, näiteks varem kirjeldatud uue informatsiooni püsiva kordamisega (samas).

Kuvandi teooria arengu jooksul on eristatud kolme kuvandi tüüpi: enesekuvandid (*self-images*), tajutud kuvandid (*perceived images*) ja esitletud kuvandid (*projected images*). Riiklike kuvandite kontekstis on enesekuvandid riigi kuvandid iseendast, tajutud kuvandid on riikide kuvandid teistest riikidest ning esitletud kuvandid on kuvandid endast, mida riik suunab teistele riikidele (samas, 28). Kolme kuvandi tüüpi on ühtse süsteemina esitanud Valentina Feklyunina, kelle süsteemile bakalaureusetöö tugineb. Feklyunina väitel saab kolme kuvandi tüüpi väljendada ringlusena (Joonis 1), milles riik A enesekuvand mõjutab riik A esitletud kuvandit, riik A esitletud kuvand mõjutab riik B tajutud kuvandit riik A-st ning riik A arusaam riik B tajutud kuvandist mõjutab riik A enesekuvandit (samas, 212). Bakalaureusetöö uurimisprobleemi ning ulatust arvestades ei analüüsi käesolev töö empiirilises juhtumises enesekuvandeid, kuna selleks vajaliku informatsiooni kogumine ja analüüsimine ületaks töö formaadi piirid. Bakalaureusetöö kasutab uurimisprobleemile vastuse leidmiseks Feklyunina esitatud tajutud kuvandite ja esitletud kuvandite kontseptsioone.

Joonis 1. Feklyunina riiklike kuvandite süsteem. Allikas: Feklyunina 2009, 212

Tajutud kuvandeid iseloomustavad Feklyunina väitel mitmed omadused. Esiteks võivad tajutud kuvandid sama riigi kohta märgatavalt erineda, tulenedes nii riikide geograafilisest kaugusest kui ka varasematest sidemetest ja ajaloost (Feklyunina 2009, 28). Lisaks tajutud kuvandite sisule võib riikides erineda nende olulisus ehk kui olulist rolli mängib tajutud kuvand ühest riigist teise riigi arusaamas maailmast. Feklyunina toob välja, et sama riiki võidakse tajuda esimeses riigis kui ühte riiki mitmete seas, ent teises riigis kui olulist Teist (*significant Other*). Tajutud kuvandid olulisest Teisest võivad olla püsivamad, kuna need mängivad suuremat rolli riigi enesekuvandi tekkimisel. Võrreldes teiste kuvandi tüüpidega saavad erinevused tajutud kuvandis ühest riigist esineda ka siseriiklike gruppide seas, näiteks võib nii poliitilisel eliidil, meedial kui ka avalikul arvamusel olla teistsugune lähenemine samale riigile. Samuti ei ole tajutud kuvand ühest riigist ühtne, vaid saab koosneda väiksematest osadest nagu kuvand poliitilisest eliidist, kuvand majandusest, kuvand

riigist kui reisisihtkohast (samas, 29). Tajutud kuvandid moodustavad bakalaureusetöös ühe poole kuvandi teooria rakendamisest.

Kuigi kõiki sama riigi esitletud kuvandeid mõjutab selle riigi enesekuvand, mängib esitletud kuvandi loomisel rolli ka teise riigi tajutud kuvand esimesest riigist (samas). Esitletud kuvandid on tihti positiivse sisuga, eriti võrreldes tajutud kuvanditega, eesmärgiga avaldada teistele rahvusvahelistele toimijatele mittesundivat mõju (Szostek 2016, 2). Siiski on erijuhtudel riigid huvitatud ka negatiivsete esitletud kuvandite loomisest, mis peaksid toimima heidutusvahendina (Feklyunina 2009, 29). Esitletud kuvanditega püütakse saavutada nii poliitilisi kui ka majanduslikke eesmärke ning suurendada oma identiteedi teiste poolt kinnitamise läbi oma enesehinnangut ja prestiiži (Szostek 2016, 6; Li & Chitty 2009, 4). Riigid võivad esitletud kuvandite usutavuse tõstmiseks tegutseda vastavalt oma saadetud signaalidele või siis pidada esitletud kuvandeid pigem propagandaks ning seeläbi sõltuda sellest oma tegevuse kujundamisel vähem (Feklyunina 2008, 609). Vastavalt varasemalt käsitletule võib esitletud kuvandite mõju enamasti avalduda alles pikema aja järel, kuna teiste kuvandite muutmine nõuab püsivat uue informatsiooni kordamist (Feklyunina 2009, 212). Esitletud kuvandid moodustavad bakalaureusetöös teise poole kuvandi teooria rakendamisest.

1.2 Kuvandi teooria rakendamine

Bakalaureusetöö keskendub kuvandi teooria rakendamisel kitsalt Feklyunina, Bouldingu ja teiste seni käsitletud autorite töödele ja tõlgendustele. Esiteks, kuigi kuvandi teooria ning riiklikud kuvandid on akadeemiliste tööde seas piisavalt levinud kontseptsioonid, kasutatakse töödes tihti kolmest riikliku kuvandi tüübist ainult ühte (samas, 13). Bakalaureusetöös pole võimalik nende tööde lähenemisi tõhusalt kasutada, kuna uurimisprobleemile vastuse leidmine nõuab nii tajutud kui ka esitletud kuvandite analüüsimist ning ainult ühte tüüpi kasutatavate tööde tõlgendusi ja lähenemisi pole võimalik efektiivselt kasutada.

Teiseks, kuigi kuvandi teooria põhjal on loodud teisi süsteeme, näiteks Herrmanni ja Fischerkelleri oma, mis kategoriseerivad riikide omavahelisi suhteid, esineb nendes liigselt kitsaskohti. Herrmanni ja Fischerkelleri süsteemis esinevad kategooriad (vaenlane, mandunu, koloonia, imperialist, liitlane) (1995, 428) võivad olla liiga laialivalguvad ja üldised, sest mitmel samasse kategooriasse kuuluval riigil võivad siiski olla olulised erinevused (Feklyunina 2009, 18). Näiteks võib nii Suurbritannial, Prantsusmaal kui ka Rumeenial olla kuvand USA-st kui oma liitlasest, ent sellegipoolest võib nende USA-ga seotud

välispoliitikas leida mitmeid lahkevusi. Süsteem seab riikidevahelistele suhetele ka reegleid, mis on läinud empiiriliste juhtumitega vastuollu (samas). Näiteks ei tohiks riik, millel on teisest riigist vaenlase kuvand, temaga koostööd teha (Herrmann & Fischerkeller 1995, 431), ent see reegel oleks vastuolus näiteks USA ja Nõukogude Liidu koostööga teise maailmasõja ajal, kuigi Nõukogude Liidu kuvand USA-s oli väga negatiivne nii enne kui ka pärast sõda (Feklyunina 2009, 18). Eelnevalt välja toodud põhjustel pole teised riiklike kuvanditega seotud süsteemid piisavalt asjakohased, et neid bakalaureusetöö uurimisprobleemi lahendamiseks kasutada.

Kolmandaks, terminit „kuvand“ kasutatakse lisaks politoloogiale tihti ka teistes teadusharudes nagu majandus või meediauuringud. Majanduses seostuvad kuvandid kontseptsioonidega nagu riikliku brändi loomine (*national branding*), mis keskendub eelkõige riigi atraktiivsusele turgudel, turismile ja investeringutele. Kuigi ka bakalaureusetöö analüüsib osaliselt riiklike kuvandeid majanduslikus valdkonnas, jäävad riikliku brändi loomist käsitlevad teosed liiga kitsaks ja spetsialiseerituks. Meediauuringute teoreetikud keskenduvad peamiselt eri riikide meedia kajastusele teistest riikidest. Kuna bakalaureusetöö ei keskendu analüüsis uurimisprobleemi lahendamiseks analüüsitavate juhtumite kajastusele meedias, pole meediauuringute tööde lähenemised hetkel asjakohased. Terminoloogia selguse säilitamise huvides tasub seega käesoleva töö jooksul toetuda kuvandi teooria puhul väga kindlatele allikatele ja tõlgendusele. Nimetatud põhjuste tõttu toetub bakalaureusetöö väga spetsiifiliselt Feklyunina, Bouldingu ja teiste varem nimetatud autorite töödele.

Bakalaureusetöö tugineb konstruktivistlikule lähenemisele, mille kohaselt riiklikud huvid pole püsivalt kindlaksmääratud, vaid neid võivad mõjutada muutused riigi identiteedis (samas, 27). Tajutud ja esitletud kuvanditel on varasemalt välja toodud omadused, mistõttu ei saa neid võrdsustada kontseptsioonidega nagu stereotüübid, identiteet või tajud (*perceptions*) (samas, 28).

Lähtudes uurimisprobleemist ning riiklike kuvandite omadustest, esitab bakalaureusetöö oma keskse teoreetilise argumendina, et Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest peaksid võrreldes 2019. aastaga olema 2023. aastal märgatavalt muutunud. Esiteks saab Venemaa täiemahulist sissetungi Ukrainasse pidada drastiliseks sündmuseks, mis Bouldingu väitel on võimeline tavaliselt püsivad kuvandid ümber korraldama (1959, 128). Teiseks saab Venemaa suurenenud rahvusvahelist isolatsiooni tõlgendada seisundina, milles enamuse kuvandid on muutunud, mõjutades seeläbi Aschi fenomeni kaudu ka uuritavate osapoolte kuvandeid (Feklyunina 2009, 15). Kolmandaks saab

Vene-Ukraina sõjaga seotud osapoolte katseid levitada oma vaatepunkte konfliktile tõlgendada pideva uue info kordusena, mis võib viia kuvandite muutuseni (samas). Seeläbi on töö teoreetilise raamistiku põhjal võimalik eeldada, et Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest on muutunud.

2. Venemaa ja Aafrika

Järgnevalt annab töö ülevaate empiirilise juhtumi ehk Venemaa ja Aafrika riikide senistest suhetest ning Vene-Aafrika tippkohtumiste taustast. Esmalt käsitleb töö analüüse Venemaa ja Nõukogude Liidu varasemast tegevusest Aafrika riikide suunal. Seejärel tutvustab töö Vene-Aafrika tippkohtumistega seotud tausta. Lõpuks toob töö välja uurijate tähelepanekuid Aafrika riikide perspektiivist suhtluses Venemaaga. Antud teemade käsitlemine on töös vajalik, et tagada tippkohtumiste tulevaseks analüüsiks sobivate kategooriate ja valdkondade asjakohasus ning pakkuda analüüsile vajalik kontekst.

2.1 Venemaa varasem mõjutustegevus Aafrikas

Venemaa Föderatsioonil on võimalik mitmes valdkonnas oma mõjutustegevuse jooksul Aafrikas viidata oma eelkäija, Nõukogude Liidu, varasemasele tegevusele külma sõja perioodil. Kuigi Venemaal ja Nõukogude Liidul puudusid algselt sidemed Aafrika riikidega (kui välja arvata üksik saatkond Etioopias, mis pärines 19. sajandist), algas selgem huvi Aafrika riikide vastu 1950. aastatel (Duursma & Masuhr 2022, 409; Kanet & Moulioukova 2022, 427). Nõukogude Liit alustas intensiivset mõjutustegevust Aafrikas mitme eesmärgiga: Aafrika maailmajao strateegilise tähtsusega asukohtade (näiteks India ookeani äärsed sadamad) üle osalise kontrolli saavutamine, kommunismi ideoloogia levitamine ning seda järgivate kohalike liikumiste toetamine, ÜRO-s uutelt liikmesriikidelt toetuse kindlustamine ning pärast 1962. aastat lisaks Läänele ka Hiina mõjuvõimu piiramine (Issaev et al. 2022, 426).

Nendest eesmärkidest lähtuvalt saadeti Hruštšovi algatusel majanduslikku ning erijuhtudel ka salajast sõjalist abi Aafrika riikide liikumistele ja režiimidele, alustades Ghanast, Guineast ja Kongost. Lisaks korraldati raadioprogrammidega Aafrika riikides ideoloogilise sisuga kampaaniaid ning tulevase Aafrika eliidi mõttemaailma suunamiseks avati Moskvast Patrice Lumumba Ülikool (tänapäeval Venemaa Rahvaste Sõpruse Ülikool) (Mason 2023, 75). Oxfami aruande väitel oli 1989. aastaks stipendiumite toel omandanud Nõukogude Liidus hariduse ligi 100 000 aafriklast (Antwi-Boasiako 2022, 470). 1970. aastatel Nõukogude Liidu tegevus hoogustus, näiteks saadeti sõjalist abi liikumistele Lõuna-Aafrika Vabariigis, Rodeesias (tänapäeva Zimbabwe), Angolas ja Mosambiigis (Mason 2023, 77) ning toetati vägedega Etioopiat Somaalia rünnaku tõrjumisel (samal, 78). 1980. aastate alguses oli Nõukogude Liit umbes tosina „sotsialistliku suunitlusega“ Aafrika

riigi eestkostjaks, pakkudes neile laenudega olulist majanduslikku ning sõjalist abi (Issaev et al. 2022, 427).

Siiski langes Nõukogude Liidu tegevuse intensiivsus Gorbatšovi ajal, mil otsustati piirata Nõukogude Liidu aktiivsust Aafrikas ressursside säästmise ning Läänega konfliktide vältimise nimel (samas; Mason 2023, 79). Aktiivsuse langust kiirendas peale siseriiklike väljakutsete ka kriitika, et Nõukogude Liidu partnerid Aafrikas huvitusid toetusest rohkem omakasu kui ideoloogiliste visioonide ühtimise tõttu (Mason 2023, 79). Nõukogude Liidu lõpp ning Venemaa Föderatsiooni teke viis Vene-Aafrika suhetes pikema pausini, mil Venemaa sulges enamik oma saatkondadest Aafrika mandril (Antwi-Boasiako 2022, 464). Mihhail Bogdanov, Venemaa asevälisminister, on väitnud, et Venemaa kaotas sellel perioodil palju ning teised jõud nagu Lääs, Hiina, Türgi ja India täitsid Aafrikas Venemaa poolt jäetud tühimiku (samas). Sellegipoolest võimaldab Nõukogude Liidu kunagine tihe koostöö mitmete Aafrika riikide ja liikumistega Venemaal alustada antud regioonis koostööd ja mõjutustegevust erinevates valdkondades.

Kuigi Venemaa Föderatsioonil puudusid 1990. aastatel tihedad sidemed Aafrika riikidega (Venemaa sulges Aafrikas 9 saatkonda ja 3 konsulaati) (Duursma & Masuhr 2022, 407), on Vladimir Putini juhitud Venemaa 21. sajandi jooksul Aafrika riikide suunal mõjutustegevust järjest suurendanud (Antwi-Boasiako 2022, 464; Issaev et al. 2022, 428). Mihhail Bogdanovi väitel „on Aafrika manner kahtlemata tuleviku päralt, nii inimressursside vaatepunktist kui ka põhjusel, et tegu on maailma laorumiga, ühe rikkaima regiooniga“ (Antwi-Boasiako 2022, 464).³ Märgatav tõus Venemaa mõjutustegevuse mahus toimus pärast 2014. aastat ehk pärast Krimmi ja Donbassi okupeerimist, seda koostöö kasvu iseloomustavad ka töös analüüsitavad kaks Vene-Aafrika tippkohtumist (Joonis 2) (Carbone 2023, 545; Issaev et al. 2022, 428). Esiteks otsib Venemaa sarnaselt oma eelkäijale toetust ÜRO-s, mille seisu peegeldavad Vene-Ukraina sõjaga seotud hääletuste tulemused ÜRO Peaassamblees (Issaev et al. 2022, 428). Teiseks võib Venemaa püüda osaliselt kontrollida Aafrikast lähtuvat rännet, millega oleks võimalik mõjutada Euroopa Liidu liikmesriike. Kolmandaks püüab Venemaa kaotada teiste suurriikide mõjuvõimu regioonis, näiteks toetades Prantsusmaa hegemoonia kadumist Malis (samas). Neljandaks otsib Venemaa Aafrikast majanduslikke võimalusi, et hiilida mööda Lääne kehtestatud sanktsioonide mõjust (Carbone 2023, 545). Koostöö ja mõjutustegevuse kasvu tõttu nõuab Venemaa tegevus Aafrikas järjest suuremat tähelepanu, et osata sellega arvestada ning vastavalt reageerida.

³ Originaalis: “Africa is beyond any doubt the continent of the future, both from the point of view of human resources and because it is a storeroom of the world, one of the richest regions” Esitatud autori tõlge

Esimene mõjutustegevuse kategooria, mida bakalaureusetöö Isaac Antwi-Boasiako ja teiste akadeemikute tööde käsitlustest Vene-Aafrika suhete analüüsimiseks kasutab, on sõjaline koostöö. Venemaa teeb tihti julgeolekualast koostööd Aafrika riikidega, millel puuduvad varasemad olulised partnerlused teiste suurvõimudega, pakkudes neile eraõiguslike sõjaliste üksuste tuge ning tihedat relvakaubandust (Mason 2023, 79). Näiteks on Venemaa sõlminud 2017. aastast G5 Saheli viiest liikmest neljaga valitsustevahelisi lepinguid sõjatehnika ja julgeolekualase koostöö valdkonnas, pakkudes relvadega varustamist ning sõjaväe treenimist. Venemaa vahendusel on koostatud ka kokkuleppeid Saheli riikide ning eraõiguslike sõjaliste üksuste vahel (Issaev et al. 2022, 430). Lisaks oli Venemaal 2019. aastaks sõjalise koostöö lepinguid kokku vähemalt 20 Aafrika riigiga (Duursma & Masuhr 2022, 407). Benjamin Masoni väitel on tegu „paradoksil põhineva suhtega“, sest Venemaa pakub toetust habrastele režiimidele Burkina Faso, Malis, Kesk-Aafrika Vabariigis jm, mis tekitab nendes riikides suuremat ebastabiilsust ja seeläbi ka veelgi suuremat nõudlust Venemaa toe järele (2022, 79). Sõjalise koostöö tiheduse tõttu tasub seda valdkonda uurida eraldi kategooriana Vene-Aafrika tippkohtumiste analüüsimisel.

Teine Venemaa Aafrika riikidele suunatud mõjutustegevuse kategooria on Antwi-Boasiako ja teiste käsitluste põhjal majanduslik koostöö. Venemaa näeb Aafrikat kui kasvavat turgu, millesse oleks võimalik suunata Vene eksport ning seeläbi vältida Lääne sanktsioonide mõju (Kanet & Moulioukova 2022, 431). Venemaa ja Aafrika riikide majanduslik koostöö on seni keskendunud peamiselt suurfirmade kaudu looduslike ressursside ärakasutamisele, näiteks kulla ja teemantide kaevandamisele Kesk-Aafrika Vabariigis (Duursma & Masuhr 2022, 417; Olivier 2020, 20). Lisaks on Venemaal oluline roll Aafrika riikide väetiste ja vilja impordis, moodustades koos Ukraina ja Kasahstaniga perioodil 2020–2021 maailma vilja ekspordist 24% (von Cramon-Taubadel 2022, 2). Näiteks tuli perioodil 2018–2020 32% Aafrika riikide imporditud nisust Venemaalt (Ukrainast tuli 12%) (Bagwandeem & Vutula 2022). Üksikud Vene suurfirmad on Aafrikas investeerinud ka tuumaenergiasse ning tehnoloogiasse (Olivier 2020, 20). Kuigi selline majanduslik tegevus ei pruugi olla Vene riigi jaoks kõige tulusam, võimaldab see siiski näiteks Venemaaga seotud eraõiguslikel sõjalistel üksustel olla majanduslikult võimalikult iseseisvad (Duursma & Masuhr 2022, 417).

Samas jääb Venemaa majandusliku tegevuse ulatus Aafrikas alla teistele suurriikidele ning 2020. aastal polnud ükski Aafrika riik Venemaa 15 suurima kaubanduspartneri seas (Olivier 2020, 19). Ka olemasolevast kaubandusest Aafrikaga moodustab enamuse relvade müük – Venemaa on Sahara-taguses Aafrikas suurim relvade müüja pärast Hiinat. Venemaa

majandusliku tegevuse potentsiaali Aafrikas võib siiski soodustada tõsiasi, et erinevalt Läänest ei nõua Venemaa majandusliku koostöö alustamiseks näiteks inimõiguste austamise või efektiivse valitsemise tingimuste täitmist (samas, 20; Kanet & Moulioukova 2022, 432). Majandusliku koostöö mahu ja potentsiaali tõttu kasutab töö seda teise kategooriana, mida tippkohtumisi analüüsid uurida.

Kolmas eristatud mõjutustegevuse kategooria on pehme jõu kasutamine Aafrika riikides. Antwi-Boasiako ja teised eristavad selles kategoorias nelja erinevat mehhanismi: ajalooliste sidemete kasutamine, abiprogrammid haridus- ja meditsiinivaldkonnas, ringhäälingud ja digitaalne meedia ning läänevastaste meeleolude ärakasutamine (2022, 468). Esiteks võimaldab varasemalt töös käsitletud Nõukogude Liidu toetus Aafrika riikidele Venemaal nendega kiiresti taas sidemed taastada (samas, 469; Issaev et al. 2022, 426; Duursma & Masuhr 2022, 410). Näiteks tuleneb nii Egiptuse eliidi kui ka populatsiooni positiivne meelestatus Venemaa suhtes osaliselt Nõukogude Liidu finantsilisest toetusest Assuani paisu ehitamiseks, sõjalisest toetusest Egiptuse armeele ning egiptlastele haridusprogrammide pakkumisest (Antwi-Boasiako 2022, 469). Ka Mali huntaga või Lõuna-Aafrika Vabariigiga suhteid arendades saab Venemaa viidata Nõukogude Liidu kunagisele abile külma sõja perioodil (samas; Duursma & Masuhr 2022, 410).

Teiseks kasutab Venemaa haridus- ja meditsiinivaldkonda, et Aafrika riikide suhtumist pikaajaliselt mõjutada. Putini Venemaa on loonud 2000. aastatest Aafrika riikides mitmeid haridusvaldkonnale keskenduvaid kultuurikeskuseid ning läbi erinevate programmide oli 2022. aastal Venemaal omandamas haridust ligi 27 000 aafriklast, mis oli neljakordne tõus võrreldes 2010/2011. aastaga. Kuigi tegu ei ole Venemaa suurima välisõpilaste kontingendiga ega ka aafriklaste populaarseima sihtkohaga, võib see siiski tihendada pikema perioodi jooksul Aafrika riikide suhteid Venemaaga (Antwi-Boasiako 2022, 470). Lisaks on Venemaa püüdnud mõjutada suhteid Aafrika riikidega meditsiinivaldkonna kaudu, näiteks saadeti 2014. aastal ebola puhangu ajal Sierra Leonele 38 000 dollari väärtuses varustust ning COVID-19 viiruse vastu pakuti Aafrika riikidele Sputnik V vaktsiine (samas, 471).

Kolmandaks on Venemaa suurendanud oma ringhäälingute ja digitaalse diplomaatia võimekust Aafrika riikides, eesmärgiga luua endast Aafrikas positiivne mediakajastus. Venemaa on panustanud RT ja Sputniku ringhäälingute kohaloleku suurendamisesse, mis väljendavad Venemaa vaatepunkte maailma sündmustest (samas, 472; Duursma & Masuhr 2022, 417). RT kavandab uut peakorterit Lõuna-Aafrika Vabariiki ning 2018. aastal

väljastatud Prantsuse välisministeeriumi aruande põhjal toetub järjest suurem arv aafriklasti Venemaa ringhäälingutelt pärinevale informatsioonile (Antwi-Boasiako 2022, 472).

Neljandaks kasutab Venemaa oma mõjutustegevuse osana ära Aafrika läänevastaseid meeleolusid, kujutades Aafrika avalikkusele Läänt kui imperialistlikku ja ekspluateerivat jõudu, samas kui Venemaa on imperialismivastane ning toetab mitmepoolsust ja mittesekkumist. Venemaad kujutatakse Lääne liberaalsetele väärtustele vastanduvat jõudu, mis on avatud kõikide Aafrika riikidega suhtlemisele ning erinevalt Läänest ei sea nendega koostöö tegemisele karne eeltingimusi (Issaev et al. 429; Antwi-Boasiako 2022, 474). Nimetatud pehme jõu mehhanismid moodustavad oma märgatava rolli tõttu kolmanda kategooria, mida töö tippkohtumiste sõnavõttudes ja avaldustes analüüsib.

Joonis 2. Venemaa tegevus Aafrika riikides 2019. Allikas: Bugayova et al. 2019

2.2 Vene-Aafrika tippkohtumiste taust

Vene-Aafrika tippkohtumised on Venemaa jaoks olnud tähtsad Aafrika riikidega koostöösidemete suurendamise üritused ning nendele eelnenud arengute mõistmine on oluline analüüsi läbiviimiseks.

2019. aastal korraldatud Vene-Aafrika tippkohtumine Sotšis tulenes Venemaa suurenenud ambitsioonidest omada Aafrikas rohkem mõjuvõimu pärast 2014. aastat ning tõsiasjast, et erinevalt teistest suurvõimudest polnud Venemaal viimase 20 aasta jooksul olnud tervele Aafrika maailmajaole suunatud tippkohtumist. Vene-Aafrika tippkohtumise korraldamise plaan avaldati ametlikult 2018. aastal BRICS tippkohtumisel Johannesburgis (Ramani 2023, 99). Tippkohtumise korraldamine Sotšis võis tuleneda asukoha seostest 2014. aasta taliolümpiamängudega ning lähedal asuva Krimmi poolsaare okupatsiooniga, mis tähistasid Venemaa kasvavaid ambitsioone. Venemaa Aafrika ambitsioonide tõsiseltvõetavuse kinnitamiseks ning tippkohtumise ettevalmistamiseks korraldas Venemaa eelnevalt kaks foorumit: Peterburi rahvusvahelisel majandusfoorumil julgustati Aafrika ärimehi Venemaale investeerima ning Afreximbanki tippkohtumisel rõhutati Venemaa ja Aafrika strateegilise partnerluse olulisust. 2019. aasta tippkohtumisel osales riigipea tasemel 43 Aafrika riiki, lisaks Vladimir Putinile oli ürituse kaasperemeheks Egiptuse president ja Aafrika Liidu esimees el-Sisi (Gershkovich 2019). Seega keskenduti Sotši tippkohtumisel tõenäoliselt koostöö uutele võimalustele ning Venemaa võis väljendada oma ambitsioone olla tõusev globaalne jõud.

Sotši tippkohtumine pälvis Vene-Aafrika sidemete tihenemise tõttu suurt tähelepanu, ent järgmise tippkohtumise korraldamisele eelnesid mitmed takistused, mis võisid selle sisu mõjutada. Kuigi algselt plaaniti teine tippkohtumine korraldada 2022. aastal Addis Abebas, muudeti toimumiskoht aja jooksul taas Sotšiks, seejärel loodeti see korraldada videokonverentsina, kuid lõplikuks toimumiskohaks määrati Peterburi. Muudatuste peamiseks põhjuseks olid sanktsioonidest tingitud piirangud, mis põhjustasid Vene delegatsioonile Aafrikasse jõudmiseks raskusi. Tippkohtumise korralduse eest vastutas Putini nõunik Juri Ušakov (originaalis: Юрий Ушаков) 2022. aasta juulist (Välisluureamet 2023, 31).

Teise tippkohtumise kontekst oli märgatavalt erinev võrreldes esimese tippkohtumise omaga. Ühelt poolt polnud Venemaa täitnud eelmisel tippkohtumisel antud lubadusi, näiteks suurendada kaubandust Aafrika riikidega viie aasta jooksul kahekordselt (Vene-Aafrika kaubandus langes 2018. aasta 20 miljardilt USA dollarilt 2021. aastaks 17,5 miljardi USA

dollarini). Teiselt poolt oli Venemaa alustanud täiemahulist pealetungi Ukrainas, mis oli viinud sanktsioonide kehtestamise ning suurema rahvusvahelise isolatsioonini (sammas, 30). Nii Vene-Aafrika oodatust väiksem koostöö kui ka sõjaga seotud arengud viisid tõenäoliselt Aafrika riikide väiksema huvini tippkohtumise vastu ning võisid tekitada erinevusi esimese tippkohtumise põhiteemadega.

Sõjast lähtuvalt püüdis Venemaa enne tippkohtumist levitada Aafrika riikide seas narratiivi, mille järgi olid Lääne kehtestatud sanktsioonid peamine põhjus maailma toidujulgeoleku halvenemise taga (sammas, 31). Venemaa oli asunud blokeerima Ukraina Musta mere sadamaid ning ekspordiks mõeldud teravilja väljaveo osaline peatamine nii Ukrainas kui ka Venemaal viis toidu hindade tõusuni ja puuduse tekkeni, mõjutades eriti Ukraina ja Venemaa impordist sõltuvaid Aafrika riike. Kuigi Ukraina ja Venemaa sõlmisid 2022. aasta suvel Musta mere viljaleppe, taganes Venemaa sellest 2023. aasta 17. juulil. Venemaa sammu kritiseeris teravalt näiteks Keenia valitsus, nimetades seda „noahoobiks selga“ (Vines & Amare 2023). Mure Musta mere viljaleppe pärast oli Aafrikas üldlevinud, sest juba juunis oli Putinit külastanud kuue Aafrika riigi ühine delegatsioon, mis esitas palve viljaleppe jätkamiseks ning Vene-Ukraina sõja lõpetamiseks (sammas). Vili on mitteelastne kaup (nõudlus püsib majanduslikest muutustest hoolimata konstantne), mistõttu on suutnud isegi väikesed muudatused viia selle hinna märgatava tõusuni, mõjudes rängalt Aafrika riikide elanikkondadele (von Cramon-Taubadel 2022, 5). Venemaa oli tõenäoliselt lootnud omalt poolt, et Aafrika riikide toidujulgeoleku halvenedes hakkavad nad Läänt rohkem survestama, et Venemaale kehtestatud sanktsioonid lõpeksid (sammas; Gordon 2023). Samuti lootis Venemaa Aafrika riikidele oma väetise ja teravilja saadetiste pakkumisega näidata ennast kui abivalmis partnerit (Gordon 2023; Vines & Amare 2023).

Lisaks lahkkelidele Musta mere viljaleppe osas tekitasid osade Aafrika riikide esindajate seas küsimusi olukord Venemaa eraõiguslike sõjaliste üksustega, kuna juunis oli Venemaal aset leidnud Wagneri mäss (Gordon 2023). Muutused Wagneri rühmituses tekitasid Aafrika riikide seas ebakindlust tulevase sõjalise koostöö vormi teemal ning tõstatati küsimusi, mil määral peaks sõjalise koostöö nimel suhtlema Venemaa võimudega otse (Vare 2023). Aafrika riigid võisid tajuda ka üldiselt, et sõja kulutuste tõttu ei pruukinud järjest isoleeritumal Venemaal olla enam midagi märkimisväärset või sisulist, mida Aafrika riikidele pakkuda (Zaytsev 2023). Kuigi Putin tõenäoliselt lootis, et Aafrika riikide esindajate suur osalus demonstreerib, et Lääne katsed Venemaad rahvusvaheliselt isoleerida on ebaõnnestunud (Välisluureamet 2024, 45), põhjustasid probleemid Musta mere viljaleppega, eraõiguslike sõjaliste rühmituste toimimisega ning Venemaa majandusega Aafrika riikides

kahtlusi Venemaaga koostöö tihendamise osas. Kui Venemaa võis püüda teise tippkohtumise sisus keskenduda läänevastase narratiivi levitamisele, võisid Aafrika riigid tõenäoliselt pöörata rohkem tähelepanu murekohtadele nagu toidujulgeolek või eraõiguslike sõjaliste rühmituste toimimine.

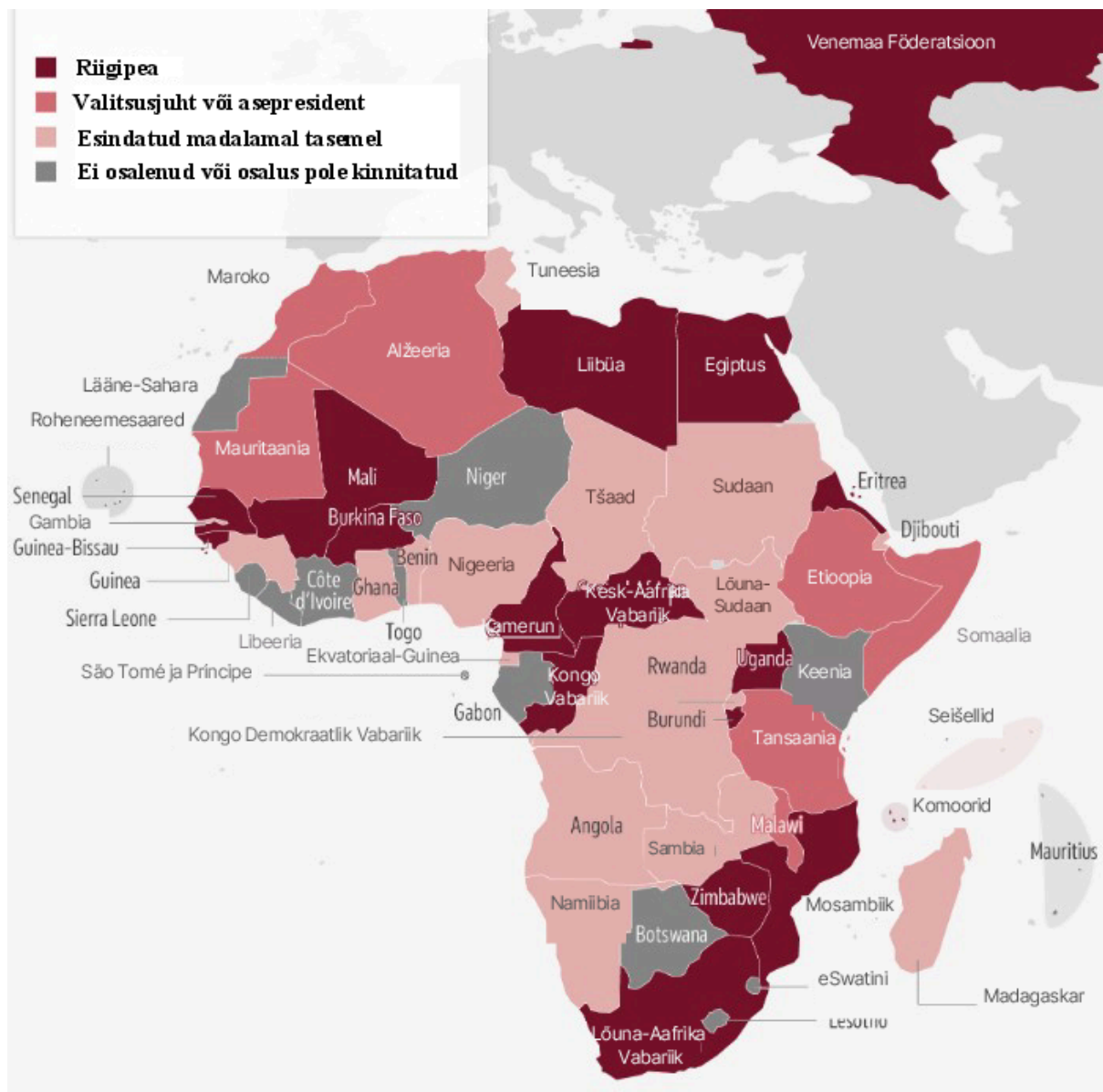
Peale poliitiliste arengute mõjutasid teist Vene-Aafrika tippkohtumist ka korralduslikud probleemid. Näiteks tekitas Aafrika riikide esindajates kõhklusid korraldajate kehv kommunikatsioon ning Aafrika riikide esindajate teemade eelistuste eiramine. 2019. aasta kogemuse põhjal ei olnud ka Venemaa-poolsed lubadused Putini era-audientsidest iga Aafrika riigipeaga usutavad (Välisluureamet 2024, 45). Kuigi Venemaa püüdis kommunikatsiooni parandada ning tehti lubadusi külaliste kulude katmise osas, ei viidud lubatud muudatusi täielikult ellu ning ürituse detaile mõjutas tajutav rahapuudus (samas, 46). Tippkohtumise korraldus võis olla teine faktor, mis viis Aafrika riikide vähenenud huvini tippkohtumise vastu.

Nii poliitilised arengud kui ka korralduslikud probleemid viisid oluliselt väiksema osaluseni kui 2019. aastal – tippkohtumisel oli esindatud riigipea tasandil 16 Aafrika riiki (2019. aastal oli 43 Aafrika riiki), kaasperemeheks oli Komooride president ja Aafrika Liidu esimees Assoumani. Antud 16 riigi hulka kuulusid Lõuna-Aafrika Vabariik, Zimbabwe, Mosambiik, Burundi, Uganda, Kesk-Aafrika Vabariik, Kamerun, Kongo Vabariik, Egiptus, Liibüa, Eritrea, Mali, Burkina Faso, Senegal, Guinea-Bissau ja Komoorid (Joonis 3) (European Parliamentary Research Service 2023).

Välisluureameti väitel oli tegu „vaid selliste riikide juhtidega, mis on juba niikuinii Läänest irdunud ja Vene mõjusfääris (nt Eritrea, Kesk-Aafrika Vabariik, Mali), vanadel nõukogudeaegsetel sõpradel (nt Zimbabwe, Mosambiik) ning mõne mitmekülgse välispoliitikaga ja regionaalse tähtsusega riigi juhil, kelle jaoks on olulised suhted nii Venemaa kui ka Läänega ning kelle osalemine ei viita selgelt poole valimisele (nt Lõuna-Aafrika Vabariik, Egiptus)“ (2024, 47).

Arvestades, et enamus riigipea tasandil esindatud riikidest säilitas 2. märtsil 2022. aastal Venemaa täiemahulist sissetungi hukkamõistva ÜRO Peaassamblee hääletusel neutraalsuse, puudus hääletamisest või hääletas vastu (The European External Action Service 2022), võib sellest järeldada, et üritusest olid huvitatud riigid, kes ei ole selgelt vastu Venemaa tegevusele Ukrainas või ei karda Lääne negatiivset reaktsiooni nende avatusele koostööks Venemaaga. ÜRO hääletuste põhjal venemeelsemate Aafrika riikide puhul on ka täheldatud suuremat madala stabiilsuse ja kehva valitsetuse riski (Humphery-Smith & Bovcon 2022), mida Venemaa võib koostöö viljelemiseks ära kasutada. Aafrika riikide

koosseis teisel tippkohtumisel võib viia selle sisu osas väiksema kriitikani Venemaa tegevuse suhtes, kuna kriitilisemad riigid on juba otsustanud tippkohtumisest mitte osa võtta.

Joonis 3. Riikide osalus 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumisel. Allikas: European Parliamentary Research Service 2023

2.3 Aafrika riikide perspektiiv suhtluses Venemaaga

Aafrika maailmajaos on 54 riiki, mistõttu on antud töö mastaabis keeruline tuua välja iga riigi huvisid suhtluses Venemaaga. Siiski on Vene-Aafrika koostööd uurinud akadeemikud toonud välja paar üldist mustrit, mida käesolev töö saab tippkohtumisi

analüüsid arvesse võtta. Esiteks näevad Aafrika riigid koostöö tihendamist Venemaaga ainult osana oma välispartnerite mitmekesistamise püüdlustest (Issaev et al. 2022, 427). Aafrika riigid võivad loota, et Venemaa mõjutustegevuse suurenemise märkamine võib viia suurema suurvõimude konkurentsini, millest Aafrika riikidel on võimalik kasu lõigata (samas, 437). Samuti on Aafrika riigid mures Lääne liberaalse maailmakorra peale surumise pärast ning näevad Venemaal ja Hiinas seda tasakaalustavaid jõude (Carbone 2023, 547). Samas ei taha Aafrika riigid muutuda suurvõimude konkurentsisis taas teiste „etturiteks“, vaid soovivad koostööd läbi viia võrdsete osapooltena ning maailma arengutes aktiivselt kaasa rääkida (samas, 551). Seda muret on väljendanud ÜRO Peaassamblee hääletustel Aafrika riikide saadikud, keda on häirinud Lääne surve Ukrainaga seotud teemade puhul (Africa Confidential 2023). Aafrika riikide kollektiivseid ambitsioone on demonstreerinud näiteks Aafrika Liidu esindajate visiidid Venemaale, mis võisid potentsiaalselt toetada Musta mere viljaleppe sõlmimist (Carbone 2023, 551). Aafrika riigid soovivad olla multipolaarsemas maailmas „kuningategijad“, mitte teiste riikide ambitsioonide ohvrid (Pietromarchi 2023).

Teiseks tuleb arvesse võtta, et kuigi Vene-Aafrika koostöö on järjest rohkem tähelepanu pälvinud, on see siiski võrreldes teiste riikide tegevusega tagasihoidlik (Duursma & Masuhr 2022, 408; Kanet & Moulioukova 2022, 434). Venemaa Föderatsioon alustas aktiivset tegevust Aafrikas võrreldes teiste jõududega märgatavalt hiljem ning Vene investeeringute ja toetuste maht jääb alla Hiina, USA, Euroopa Liidu või Jaapani omadele. Näiteks oli 2017. aastal Venemaa ja Sahara-taguse Aafrika kaubanduse koguväärtuseks 3 miljardit dollarit, samas kui Sahara-taguse Aafrika kaubanduse koguväärtus Hiinaga ja Ameerika Ühendriikidega oli 56 miljardit dollarit ja 27 miljardit dollarit (Kanet & Moulioukova 2022, 434). Maurizio Carbone väitel on Aafrika riigid teadlikud, et Venemaa ambitsioonid on suuremad kui tema võimekus, ent nad „lähevad mänguga kaasa“, kuna nad teenivad Lääne ja Venemaa võistlusest kasu (2023, 546). Aafrika riikide institutsioonidel ja ettevõtetel on väidetavalt võimalik valida järjest suurema arvu „kosilaste“ seast ning olla nõudlikum oma koostööpartnerite suhtes (Pietromarchi 2023). Lisaks ei nähta Venemaaga koostöö tegemist mitte dilemmamana, vaid usutakse ka neutraalsuse ning mittesekkumise võimalusse (Carbone 2023, 553). Kuigi nii akadeemikud kui ka meedia on Vene-Aafrika koostöös pööranud rohkem tähelepanu Venemaa poolele, võivad Aafrika riigid olla mõjuvõimsamad ja aktiivsemad, kui esmapilgul tundub.

Käesolev peatükk on toonud välja peamised ideed, mida on võimalik Vene-Aafrika tippkohtumiste analüüsimisel arvestada. Peatükk andis ülevaate Venemaa mõjutustegevusest

Aafrika riikides, Vene-Aafrika tippkohtumiste taustast ning Aafrika riikide perspektiivist suhtluses Venemaaga. Töö leidis uurijate varasemate analüüside põhjal, et Aafrikas tegutses aktiivselt Venemaa Föderatsiooni eelkäija Nõukogude Liit ning kuigi pärast Liidu lagunemist vähenes Venemaa tegevus Aafrikas drastiliselt, on see siiski Putini juhtimisel pärast 2014. aastat taas tõusnud. Venemaa senise mõjutustegevuse põhjal tasub Vene-Aafrika tippkohtumiste puhul pöörata tähelepanu kolmele kategooriale: sõjaline valdkond, majanduslik valdkond ja pehme jõu valdkond. Venemaa ja Aafrika riikide seniste sidemete põhjal ei nähta teineteist kui olulist Teist, mistõttu kujunevad tajutud kuvandid nägemusega, et ollakse riik/riigid mitmete seas. Esitletud kuvandid kujunevad positiivse sisuga ning ei püüta teineteist heidutada. 2019. aasta tippkohtumise tausta põhjal tasub selle analüüsi jooksul pöörata tähelepanu uute koostöövõimaluste välja toomisele ning Venemaa globaalse jõu ambitsioonidele. 2023. aasta tippkohtumise tausta põhjal tasub selle analüüsi jooksul pöörata tähelepanu Venemaa poolt läänevastase narratiivi levitamisele ning Aafrika riikide poolt toidujulgeoleku ja sõjalise koostöö jätkumise teemade tõstatamisele. Lisaks võib märkida, millist mõju on tippkohtumisele avaldanud osaliste väiksem arv ning venemeelsete riikide suurem osakaal. Aafrika riikide välispoliitiliste vaadete põhjal võib neilt oodata mõlema tippkohtumiste jooksul soovi ennast kehtestada ning leida Venemaaga võimalikult realistlikke koostöövõimalusi. Teiste uurijate varasemate tööde käsitlemine on pakkunud olulisi aimdusi Vene-Aafrika tippkohtumiste analüüsimiseks.

3. Metoodika

Peatükk toob välja bakalaureusetöös kasutatud metoodika detailid. Esiteks kirjeldatakse ja põhjendatakse analüüsiks sobivate materjalide valikut. Teiseks antakse ülevaade uurimuse analüüsimeetodist.

3.1 Analüüsitavad materjalid

Bakalaureusetöö uurib muutust Venemaa ja Aafrika riikide riiklikes kuvandites teineteisest. Selleks analüüsib bakalaureusetöö 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel tehtud sõnavõtte või nendega seotud avaldusi. Juhtumid on fookuses olevate osapoolte riiklike kuvandite muutuse uurimiseks sobilikud, kuna ajaliselt jääb nende vahele Venemaa täiemahuline sissetung Ukrainasse, mis vastavalt teoreetilisele raamistikule võib riiklike kuvandeid muuta. Lisaks on Vene-Aafrika tippkohtumised ühed kõige olulisemad ja silmapaistvamad vastavate riikide suhteid väljendav ürituste formaat, millega loodetakse näidata koostöö taset ning koostada plaane selle tuleviku jaoks. Kuna bakalaureusetöö maht ei võimalda analüüsida Venemaa ja iga Aafrika riigi koostööd ja riiklike kuvandeid eraldi, keskendub bakalaureusetöö mitmepoolsele suhtlusele, ehk kui käsitletakse Aafrikat suurema tervikuna. Sellist lähenemist toetab Aafrika riikide esindajate suur arv ning seeläbi väldib töö liigselt üksikutele riikidele keskendumist. Riikide esindajate kõrge tase viitab ka sellele, et tippkohtumistega seotud avaldused omavad riikide välispoliitikas ja riiklike kuvandite arengus võimalikult suurt kaalu. Aafrika riikidele kui tervikule lähenemise tõttu ei ole võimalik töö tulemusi tingimata rakendada Venemaa ja spetsiifiliste Aafrika riikide kahepoolsete suhete uurimiseks. Siiski võimaldavad bakalaureusetöö valitud juhtumid märgatavalt täiendada akadeemilist kirjandust, kuna Venemaa ja Aafrika kui suurema terviku suhteid pärast täiemahulist sissetungi Ukrainasse pole veel põhjalikult uuritud. Teise puudusena võib välja tuua, et 2023. aasta tippkohtumisel osalesid mitmed Aafrika riigid palju madalama esindatuse tasemega kui 2019. aastal, samas annab ka see areng informatsiooni Venemaa ja Aafrika riikide riiklike kuvandite muutuste kohta.

Venemaa riiklike kuvandite analüüsimiseks on bakalaureusetöö andmestikuks eesmärgipärane valim Vladimir Putini, Venemaa välisministeeriumi esindajate ja teiste Venemaa juhtivate figuuride (näiteks patriarh Kirill) mitmepoolset suhtlust väljendavatest sõnavõttudest 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel või avaldustest, mis käsitlevad antud tippkohtumisi nende eelnenud või järgnenud perioodil. Sõnavõttud ja avaldused leiti Venemaa presidendi ja Venemaa Föderatsiooni Välisministeeriumi

kodulehekülgedelt (<http://en.kremlin.ru/> ja mid.ru/en/), kasutades lehekülgede sündmuste kalendri otsingumootoris märksõna “Russia-Africa Summit”. Venemaa poolt valiti Vladimir Putini, Välisministeeriumi esindajate ja Venemaa juhtivate figuuride sõnavõttud, kuna nad on Venemaa riiklike kuvandite koostamise ja väljendamise võimustruktuurides kõige kesksel kohal (Duursma & Masuhr 2022, 409). Sõnavõttude ja avalduste analüüsimisel keelebarjääri ei tekkinud, kuna kasutati nende ingliskeelseid versioone. Samas tuleb nentida, et kodulehekülgedelt avaldatud tekstid võisid läbida Venemaad soosiva filtri ja muutmise, mida tasub analüüsi jooksul arvesse võtta.

Aafrika riikide riiklike kuvandite analüüsimiseks on bakalaureusetöö andmestikuks eesmärgipärane valim tippkohtumistel osalenud Aafrika riikide institutsioonide (presidendid, valitsused, välisministeeriumid) või regionaalsete organisatsioonide mitmepoolset suhtlust väljendavatest sõnavõttudest või avaldustest, mis käsitlevad antud tippkohtumisi, kaasa arvatud nende eelnenud või järgnenud perioodil. Valimisse kaasati dialoogid Aafrika riikide juhtide ja Venemaa presidendi vahel, kasutades ainult teksti, milles käsitletakse Aafrika riike kui tervikut. Dialoogid kaasati põhjusel, et kuigi enamus nende tekstist keskendub kahepoolsele suhtlusele, on tegu peamise suhtlusvormiga, milles Aafrika riikide juhid tippkohtumise jooksul osalesid. Mitmetes tippkohtumiste paneelides osalesid bakalaureusetöö jaoks liiga madala tasemega Aafrika riikide esindajad, kes on tõenäoliselt riiklike kuvandite koostamise ja väljendamise võimustruktuurides liiga kõrvalise rolliga. Samuti on mitmed tippkohtumiste paneelid spetsiifiliste temadega, mistõttu ei ole neis võimalik eristada, millised valdkonnad esinevad Aafrika riikide riiklikes kuvandites tihedamini kui teised. Sõnavõttud ja avaldused leiti Aafrika riikide institutsioonide ja regionaalsete organisatsioonide kodulehekülgedelt, kasutades nende otsingumootorites märksõnu “Russia-Africa Summit” või “Russia”. Aafrika riikide poolt valiti võimalikult kõrgete esindajate sõnavõttud, kuna nad omavad Aafrika riikide välispoliitikas ning riiklike kuvandite koostamises ja esitamises kõige suuremat kaalu. Aafrika riikide institutsioonide kodulehekülgede avalduste kogumisel esines probleem, et mitmetel kordadel sellised koduleheküljed ei eksisteerinud, ei kajastanud tippkohtumistega seotud avaldusi või tegid seda väga algelisel tasemel. Selle tõttu ei olnud võimalik analüüsi jaoks leida näiteid iga osalenud Aafrika riigi seisukohtadest. Sellegipoolest oli võimalik analüüsi jaoks leida Venemaa sõnavõttudega võrreldav kogus Aafrika riikide andmeid.

3.2 Analüüsimeetod

Töö kasutas andmeanalüüsiks kvalitatiivset metodoloogilist lähenemist, täpsemalt kvalitatiivset kontentanalüüsi, mis võimaldas tuvastada diskursuseid. Andmeanalüüsi meetod haakub kuvandi teooriaga, kuna see lähtub ideest, et „diskursused on tähistamiste süsteemid, ehk reaalsus on sotsiaalselt konstrueeritud inimeste poolt, kes annavad materiaalse maailma objektidele tähenduse ja tähtsuse“, mis sarnaneb maailmast kuvandite loomise ideega (Burnham et al. 2008, 251).⁴ Diskursused mõjutavad inimeste käitumist, mis on vastavuses kuvandite mõjuga inimeste käitumisele (samas). Samuti aitab diskursuste tuvastamine paremini arvestada analüüsitava konteksti, mis on riiklike kuvandite muutumiste käsitlemise ajal oluline, kuna selle muutus on tihedalt seotud arengute ja sündmustega reaalsuses (Feklyunina 2009, 15). Diskursuste tuvastamiseks kvalitatiivse kontentanalüüsi jooksul keskendus töö sellele, kuidas on Vene-Aafrika tippkohtumiste sõnavõtude ja avalduste põhjal muutunud Venemaa ja Aafrika riikide tajutud ning esitletud kuvandid teineteisest, võttes arvesse varem käsitletud Venemaa ja Aafrika suhete konteksti.

Kvalitatiivse kontentanalüüsi läbiviimiseks kasutati tarkvaraprogrammi MAXQDA, mille toel sõnavõtude ja avalduste transkriptsioonid kodeeriti ja kategoriseeriti eesti keeles, sõnavõttud ja avaldused ise jäid suure mahu tõttu ning täpsuse säilitamise huvides ingliskeelseks. Analüüsi jooksul kasutati kombinatsiooni induktiivsest ja deduktiivsest kodeerimisest. Kodeerimise jooksul oli varasema kirjanduse põhjal teada kolm kõige olulisemat kategooriat: sõjaline valdkond, majanduslik valdkond ja pehme jõu valdkond. Siiski tuli täpsemad koodid tuvastada andmete analüüsi jooksul. Tarkvaraprogrammis MAXQDA analüüsiti kokku 49 teksti (vaata Lisa 1), milles esmalt tehti 556 riiklike kuvandite väljendamisega seotud märkust. Märkuste toel kodeeriti sobilikud andmed ning loodi esimesed koodid. Esimesele kodeerimisele järgnes koodide ühtlustamine, samuti kontrolliti esimestest märkustest välja jäänud teksti. Peamiseks kodeerimisüksuse suuruseks oli lõik või lõikude kogum. Kokku tuvastati 509 kodeerimisüksust – 267 Venemaa riiklike kuvandite kohta ja 242 Aafrika riikide riiklike kuvandite kohta. Seeläbi leidsid analüüsis nii Venemaa kui ka Aafrika riikide riiklikud kuvandid võrdlemisi võrdväärset kajastust. Täpsemad koodide näited ja koodide jagunemine varem määratletud valdkondade vahel on näidatud bakalaureusetöö lisades (vaata Lisa 2).

Venemaa ja Aafrika riikide allikate vahel esines sisu kordumine ainult korra – Lõuna-Aafrika Vabariigi presidendi sõnavõtt teisel tippkohtumisel. Venemaa andmeallikad

⁴ Originaalis: “discourses are systems of signification, that is, that reality is socially constructed by people, who give meaning and significance to objects in the material world” - Esitatud autori tõlge.

olid esitanud kõne täispikkuses, Lõuna-Aafrika Vabariigi andmeallikad olid esitanud kõne kõige olulisemad punktid. Kuna bakalaureusetöö ei tuvastanud tekstide sisus olulisi erinevusi, mis võiksid viidata esitletud informatsiooni manipulatsioonile, jäeti Lõuna-Aafrika Vabariigi lühendatud versioon analüüsist välja.

Pärast sõnavõttude ja avalduste transkriptsioonide kodeerimise ja kategoriseerimise lõpetamist on võimalik saada ülevaade Venemaa ja Aafrika riikide tajutud ja esitletud kuvandite diskursustest ning teha vastavaid järeldusi tippkohtumiste erinevuste ja sarnasuste kohta. Töö tulemusena saab olla teadlikum arengutest Venemaa ja Aafrika riikide koostööst Ukrainas toimunud sündmuste taustal.

4. Uurimistulemused

Peatükk esitab tippkohtumistega seotud sõnavõtude ja avalduste analüüsimise uurimistulemused ning nendel põhineva arutelu. Tulemused on esitatud vastavalt teises peatükis tutvustatud uuringute põhjal loodud kategooriate kaupa ehk sõjaline valdkond, majanduslik valdkond, pehme jõu valdkond. Lisaks tuuakse välja tippkohtumistel väljendatud riiklikud kuvandid seoses sõjaga Ukrainas. Uurimistulemused annavad märkimisväärset informatsiooni, mida tasub bakalaureusetöö teoreetilise tausta põhjal arutelus mõtestada.

4.1 Sõjaline valdkond

Sõjalisele valdkonnale pöörasid oma riiklikes kuvandites teineteisest nii Aafrika riigid kui ka Venemaa kõige vähem tähelepanu, Venemaa puhul sõjalise valdkonna olulisus isegi langes kahe tippkohtumise vahel. Venemaa esitles ennast peamiselt julgeolekualase koostöö pakkujana, kes tegutseb stabiilsuse tagamise ja terrorismiohu eemaldamise nimel. Samal ajal tajuti Aafrika riike kui aktiivseid partnereid, kes vajavad abi terrorismi ja ebastabiilsuse vastu võitlemisel. Aafrika riikide esitus oma probleemidest kattus Venemaa omaga ning 2023. aastal tajuti Venemaa julgeolekualastes pakkumistes alternatiive senistele meetoditele.

Mõlemal aastal esitleti Venemaa esindajate poolt julgeolekuleppeid, millega pakutakse Aafrika riikidele uusi relvi ja tehnoloogiat, ent 2023. aastal mainiti seda vaid korra. Samuti käsitleti mõlemal aastal Aafrika riikide sõjaväelasi, kes läbivad koolitusi Venemaa haridusasutustes. Venemaa esitletud kuvandis pakuti nimetatud toetust, et olla usaldusväärne ja kogunud partner terrorismiga, ekstremismiga, piiriülese kuritegevusega ja narkokaubandusega võitlemisel.

Venemaa esindajad tajusid Aafrika riike kui maid, mille arengut pärsivad eelnimetatud probleemid ja etnilised konfliktid ning kus tegutsevad aktiivselt terroristlikud organisatsioonid. Samas oli 2019. aastal Venemaa esindajate ärritajaks olnud Araabia kevad (President of Russia 2019c) asendunud 2023. aastaks kristlaste tagakiusamisega, mida tõi välja patriarh Kirill (President of Russia 2023b). Aafrika riigid olid väidetavalt väga aktiivsed Venemaaga sõjalise koostöö tegemisel, osaledes mitmetel ühistel sõjalistel foorumitel ja õppustel, samas toodi seda 2019. aastal rohkem välja kui 2023. aastal.

Aafrika riikide esitletud kuvandid kattuvad Venemaa tajutud kuvanditega Aafrika ebastabiilsusest. Terrorismi ja teisi ebastabiilsust põhjustavaid nähtuseid peeti väga olulisteks probleemideks ning otsiti võimalusi koostöö tegemiseks nende vastu võitlemisel. Kuigi Venemaa julgeolekualaseid pakkumisi 2019. aastal ei kommenteeritud, tajuti nendes 2023.

aastal alternatiive ÜRO poolt rakendatud meetoditele. Samas võis selline areng tuleneda 2023. aasta tippkohtumise venemeelsemast riikide koosseisust.

Kuigi sõjaline valdkond moodustas tippkohtumistel Venemaa ja Aafrika riikide riiklikes kuvandites teineteisest kõige väiksema osa, võib ka selles tuvastada ajalisi muutusi. Peamiselt saab välja tuua, et Venemaa esindajad käsitlesid 2023. aastal oma julgeolekualase koostöö tegevusi märgatavalt vähem kui 2019. aastal. Põhjuseks on tõenäoliselt arengud seoses Ukraina sõjaga, mida on koos sõjalise valdkonna piiratusega võimalik selgemalt analüüsida hilisemas arutelus.

4.2 Majanduslik valdkond

Majanduslikule valdkonnale pöörasid nii Venemaa kui ka Aafrika riigid märgatavalt rohkem tähelepanu kui sõjalisele valdkonnale, Aafrika riikide jaoks oli tegu kõige olulisema valdkonnaga. Venemaa tajus Aafrika riike selge potentsiaaliga majanduslike toimijatena, ent püüdis oma esitletud kuvanditega varjata oma praegust võimetust majanduslikule koostööle täielikult pühenduda. Samal ajal esitlesid Aafrika riigid ennast järjest jõulisemalt majanduslike partneritena, kelle kehtestatud tingimustega tuleb arvestada.

Venemaa esitles ennast nii 2019. kui ka 2023. aastal majandusliku jõuna, mille ettevõtted on võimekad ja varasema Aafrikas tegutsemise kogemusega. Firmadel nagu Gazprom, Lukoil, Rosneft, Rosatom jt oleks väidetavalt veel võimalik suurendada oma tegevust Aafrika riikide energia-, kaevandus-, transpordi- või teistes tööstussektorites. Sellist koostööd rõhutati ka 2023. aastal, lisades fookusesse IT-valdkonna ning toonitades Venemaa transpordisektori ja logistika uut suunda „Globaalsesse Lõunasse“ (President of Russia 2023b). Aafrika majanduslikust potentsiaalset kasu saamiseks toetati Aafrika riikide püüdluseid omavahel majanduslikult integreeruda ning esitleti lootusi koostööst Euraasia Majandusühenduse ja Aafrika regionaalsete organisatsioonide vahel.

Kahel tippkohtumisel esinesid siiski erinevused Venemaa esitluses oma kaubandusest ja laenude võimalustest. 2019. aastal esitleti, kuidas Venemaa ja Aafrika riikide omavaheline kaubandus on tõusnud 20 miljardi dollarini ning ennustati selle kasvu 40 miljardi dollarini (Putin 2019d). Samas esitleti 2023. aastal Venemaa ja Aafrika riikide kaubanduse seisu võiduna, kuigi see oli vahepeal hoopis langenud 18 miljardile dollarile (Putin 2023a). Samuti kasutasid Venemaa esindajad 2023. aastal kaubanduse seisu kirjeldamiseks Euraasia Majandusühenduse, mitte Venemaa statistikat. Seeläbi püüdis Venemaa 2023. aastal oma

esitletud kuvandites ilustada või varjata kahe tippkohtumise vahel kaubanduses toimunud arengute tegelikkust.

2019. aastal töid Venemaa esindajad välja oma võimekuse Aafrika riikide võlgade vähendamiseks ja soosivate laenude pakkumiseks. Näiteks käsitleti meetodeid, kuidas tegeleda Aafrika riikide võlgadega arengut soosival viisil. Samuti viidati Venemaa varem antud rahalisele abile ning Aafrika riikide külma sõja tegevustest jäänud võlgade kustutamisele. 2023. aastal käsitlesid Venemaa esindajad seda teemat vaid paaril korral, mis võib viidata Venemaa soovile vähem rahalisi kohustusi võtta.

Vene-Ukraina sõja arengute tõttu tuli viljakaubanduse teema Venemaa esitletud kuvandite seas selgelt esile. Kui 2019. aastal mainisid Venemaa esindajad ainult paaril korral Venemaa ja Aafrika riikide viljakaubanduse taset, siis 2023. aastal muutus see oluliseks teemapunktiks. Venemaa esindajad rõhutasid, et võtavad Aafrika riikide vilja puudumisest tekkinud kriise väga tõsiselt ning jagavad väga soosivatel tingimustel uusi viljalaadungeid. Samuti vastandusid Venemaa esindajad Läänega, kelle tegevuse tõttu on väidetavalt enamus saatmiseks valmis olevast viljast jäänud arenenud riikidesse pidama ning seega on Aafrika riikide vastu käitunud ebaõiglaselt. Venemaa püüab väidetavalt sanktsioonidest hoolimata veelgi rohkem pingutada viljakaubanduse taastamiseks ning suudab isegi Ukraina ekspordist jäänud puudujäägi iseseisvalt katta ja tulevikus Ukrainat täielikult asendada (President of Russia 2023b). Viljakaubandus on kahe tippkohtumise vahel muutunud Venemaa jaoks oluliseks esitletud kuvandiks Aafrika riikidega koostöö arutamisel.

Samal ajal tajus Venemaa Aafrika riike läbivalt kui potentsiaalset uut turgu, mis pidevalt areneb. Aafrikas on Venemaa jaoks arvukas ja kõrgel tasemel inimkapital, külluslikud maavarad, kasvav majandusareng, üha tõusev nõudlus ning järjest paremad tingimused investeerimiseks. Samuti tajusid Venemaa esindajad Aafrika riikide soove vältida majanduses suurriikide liigset rivaalitsemist ning olla teiste riikidega võrdväärne majanduspartner, mitte abisaaja.

Venemaa tajutud kuvandid kattusid oluliselt Aafrika riikide esitletud kuvanditega, mis rõhutasid aja jooksul järjest rohkem Aafrika riikide majanduslikku potentsiaali. Aafrika riikide esindajad esitlesid mõlemal tippkohtumisel, kuidas Aafrikas on hoolimata praegustest elatustaseme puudujääkidest tasemel inimkapital, külluslikud maavarad ning aja jooksul paranev arengutase. Rõhutati, kuidas maailmal on nüüd võimalik näha „enesekindlat Aafrikat“, kelle majanduslik kasv võib muuta märgatavalt maailmamajanduse vahekordi (The Presidency, Republic of South Africa 2019b). Majandusliku tugevuse osana esitlesid Aafrika riikide esindajad oma kodumaade kasvavat majanduslikku integratsiooni ning ideaale

panafrikanismist. 2023. aastal käsitleti seda nägemust põhjalikumalt kui 2019. aastal, mis demonstreerib Aafrika riikide järjest suuremat soovi esitleda ennast Venemaale uue olulise majandusliku jõuna.

Lisaks tunnustuse soovile keskendusid Aafrika riigid järjest rohkem tulevaste koostöövormide olemusele, eelkõige investeringutele ja infrastruktuuri projektidele. Vene ettevõtteid julgustati Aafrika riikidesse investeerima, kuna lisaks Aafrika majandusliku potentsiaali realiseerimisele aitaksid nad kindlustada, et Vene firmad on esimesed, kes hakkavad tulevikus Aafrika riikide majanduslikust edust kasu saama. 2023. aastal lisandus sellisele esitletud kuvandile ka investeringute soov IT-valdkonda. Samuti lisandus 2023. aasta tippkohtumisel Aafrika riikide soov koostöö järele infrastruktuuri projektide ellu viimiseks. Kasvanud tähelepanu investeringute ja infrastruktuuri teemal koostöö soovile viitavad ühelt poolt Aafrika riikide katsetele ületada majandusliku integreerumise jooksul ilmnunud takistusi ning teiselt poolt järjest suuremale enesekindlusele Venemaaga majandusliku koostöö tegemisel.

Aafrika riigid tõid kahe tippkohtumise vahel veelgi jõulisemalt esile, millised on nende põhimõtted majandusliku koostöö tegemisel ja millistele võtetele ollakse kategooriliselt vastu. Aafrika riigid esitlesid oma selget vastasseisu neokolonialismile ehk olukordadele, mil majanduslik koostöö teiste riikidega ei too Aafrika riikidele majanduslikku heaolu ning tulud on jaotatud väga ebaühtlaselt. Esitletud kuvandi kõige silmatorkavam demonstratsioon oli 2023. aastal Uganda presidendi sõnavõtt, milles ta pööras põhjalikult tähelepanu vastuolule, et Aafrika riigid saavad kohvi tootmise tarneahelas oluliselt vähem tulu kui teised riigid (President of Russia 2023b). Aafrika riigid esitlesid tippkohtumiste vahetumisel järjest rohkem nägemust, et majanduslik koostöö Aafrika riikidega peab tooma kasu kõikidele osapooltele ning austama Aafrika riikide suveräänsust. Näiteks võiks Venemaa aidata Aafrika riikidel väärindada tooteid kohapeal, et suurendada Aafrika riikidele saabuvat tulu. Samuti toodi välja, et Aafrika riigid on majandusliku koostöö valdkonnas avatud kõigile riikidele ning rahalise abisaaja asemel soovitakse olla selgelt võrdväärse partneri rollis. Kahe tippkohtumise jooksul toimunud Aafrika riikide nõudlikkuse kasv oma esitletud kuvandites näitab veel kord, kuidas Aafrika riigid soovivad ennast majanduslikult kehtestada Venemaa kõrval.

Venemaad tajuti mõlema tippkohtumise jooksul kui võimekat partnerit, kes saab aidata Aafrika riikidel oma nägemust majanduslikult tugevast kontinendist ellu viia. Venemaa ajaloolisi häid suhteid Aafrika riikidega ning majanduslikku võimekust nähakse „soliidse alusena“, mille toel oleks võimalik korraldada kõikidele kasumlikku koostööd (Portal da

Presidência da República de Moçambique 2019b). Sarnaselt Venemaale tajutakse, et Vene-Aafrika kaubavahetusel on veel palju potentsiaali ning see ei ole ennast ammendanud. Seeläbi tajuvad Aafrika riigid tippkohtumiste põhjal Venemaad jätkuvalt olulise majandusjõuna, samas leidub sellel teemal siiski võimalusi edasiseks aruteluks.

Majanduslik valdkond moodustas tippkohtumistel olulise osa nii Aafrika riikide kui ka Venemaa riiklikes kuvandites teineteisest, Aafrika riikide puhul oli tegu kõige olulisema valdkonnaga. Tulemused näitavad märgatavaid muutusi kahe tippkohtumise vahel. Venemaa püüdis 2023. aastal oma esitletud kuvandites ilustada või vältida valitud majandusliku koostöö teemasid, mis olid leidnud 2019. aastal rohkem tähelepanu. Samuti muutus viljakaubanduse teema aja jooksul vahendiks, millega muuta oma esitletud kuvandid Aafrika riikide jaoks veenvamaks. Samal ajal on näha, kuidas Aafrika riikide riiklikud kuvandid sisaldasid endas 2023. aastal rohkem nõudlikkust kui 2019. aastal ning Aafrika riikide majanduste olulisus leidis nendes suuremat kajastust. Esitletud muutuste põhjuseid on võimalik kontekstipõhiselt analüüsida hilisemas arutelus.

4.3 Pehme jõu valdkond

Kui Aafrika riikide jaoks mängis tippkohtumistel riiklikes kuvandites kõige suuremat rolli majanduslik valdkond, siis Venemaal oli kõige suurem fookus pehme jõu valdkonnal. Venemaa riiklike kuvandite rõhuasetus oli 2023. aasta tippkohtumiseks nihkunud läänevastasusele ning Aafrika riikide suurenenud aktiivsuse tunnustamisele. Sama aja jooksul keskendusid Aafrika riigid järjest rohkem oma iseseisvusele ja kasvavale rollile rahvusvaheliste suhete süsteemis.

Üks esitletud kuvanditest, mida Venemaa kasutas Aafrika riikide poolehoiu võitmiseks, oli ootuspäraselt kujutis Venemaast kui Aafrika riikide traditsioonilisest sõbrast ja toetajast. Venemaa esindajad viitasid mõlemal tippkohtumisel korduvalt Aafrika riikide kunagistele headele suhetele Nõukogude Liiduga ning erinevatele meetoditele, kuidas Nõukogude Liit aitas äsja iseseisvunud Aafrika riike üles ehitada. Kuigi Venemaa ja Nõukogude Liidu toetust Aafrika riikide iseseisvumisele esitleti mõlemal tippkohtumisel, tehti seda 2023. aastal põhjalikumalt. Näiteks toodi spetsiifiliselt välja Venemaa esindajate isiklikud sidemed või sümpaatia kuulsate Aafrika riikide iseseisvumise juhtidega. Sellise isiklikuma lähenemisega võisid Venemaa esindajad püüda Aafrika riikide esindajaid rohkem mõjutada, kasutades ära nende tundeid oma riikide kunagiste juhtide vastu. Lisaks oli 2023. aastal esitletud kuvandites kustutatud piirid, mis 2019. aastal Nõukogude Liidu ja Venemaa

identiteedi vahel osaliselt tõmmati. Nõukogude Liidu kunagine koostöö Aafrika riikidega muutus ajaga Venemaa esitletud kuvandites järjest olulisemaks põhjuseks, miks Aafrika riigid peaksid Venemaaga koostööd tegema.

Venemaa pehme jõuga seotud esitletud kuvandites mängisid arvestatavat rolli ka hüved, mida Venemaa on Aafrika riikidele pakkunud, peamiselt meditsiini- ja humanitaarabi ning hariduse näol. Näiteks käsitleti 2019. aasta tippkohtumisega seoses Venemaa abi ebola pandeemiaga võitlemisel ning Guineas uue uurimiskeskuse rajamist (Putin 2019b). 2023. aastal asendus see abiga koroonaviirusega toime tulemisel ja mobiilsete laborite saatmisega. Sisulisemaid erinevusi võis näha Venemaa esitletud kuvandis kui humanitaarabi andjas, sest 2019. aastal seostati abi veel ÜRO tegevusega, ent 2023. aastal sellel teemal ÜRO tegevust ei mainitud ning seeläbi püüti ennast rohkem teistest riikidest eristada. Uusi nüansse oli märgata hariduse valdkonnas – võrreldes 2019. aastaga käsitleti 2023. aastal aafriklastele antud haridusega seoses ka potentsiaalset koostöövõimalust kultuurivaldkonnas. Nii abi kui ka hariduse pakkumisel on Venemaa püüdnud ennast järelikult aina rohkem eristada teistest sarnaste hüvede pakkujatest.

Venemaa pehme jõu valdkonna esitletud kuvandites toimus kõige suurem muutus Venemaa käsitletuses imperialismi kontseptsioonist. 2019. aastal keskenduti Venemaale kui imperialismivastasele riigile, mis soovib tagada ühist kasu kõikidele osapooltele ning austab teiste riikide suveräänsust ja mittesekkumise põhimõtet. Venemaa soovis väidetavalt näha „Aafrika lahendusi Aafrika probleemidele“ ning vältida teistele riikidele oma tahte peale surumist (Putin 2023a). Samas suunati 2023. aastal Venemaa imperialismivastase kuvand oluliselt rohkem Lääne tegevuse pihta. Venemaa ei keskendunud enam endale kui positiivsele imperialismivastasele jõule, vaid vastasena imperialistlikule Läänele. Läänt iseloomustati kui silmakirjalikku ja domineerimist ihkavat jõudu, mis ei suuda peatada oma Aafrika riikide kontrollimise plaane. Venemaa ja Aafrika riigid on mõlemad justkui Lääne ohvrid, sest ühelt poolt on Lääs Ukrainat Venemaa vastu õhutanud ning teiselt poolt takistanud vilja jõudmist Aafrika riikidesse. Lääne kahjulikkus seisneb ka tippkohtumise osapoolte vaimsete väärtuste ründamises, sest Lääs on nii Venemaal kui ka Aafrikas õhutamas religioosseid pingeid ning surumas peale oma „anti-väärtuseid“ (President of Russia 2023b). Kui 2019. aastal püüdsid Venemaa esindajad esitleda Aafrika riikidele üldisemat imperialismivastast, siis 2023. aastal läheneti Aafrika riikide täpsema läänevastase esitlemisega.

Samal ajal tajuti Venemaal Aafrika riike kui uusi osapooli tekkivas multipolaarses maailmas, kellega jagatakse globaalse tähtsusega küsimuste puhul tihti sarnaseid arvamusi. Väljendati lootusi, et Aafrika riikide arenguga saab sellest kontinendist üks maailma uutest

keskustest, mis aitab piirata Lääne domineerimist rahvusvaheliste suhete süsteemis. See võib kujuneda Venemaale kasulikuks arenguks, kuna näiteks ÜRO-s tehakse mitmetel teemadel koostööd ja toetatakse teineteist hääletustel. Seega tajuti tippkohtumistel Aafrika riike püsivalt kui vahendeid, millega toetada oma tegevust rahvusvaheliste suhete süsteemis.

Sarnaselt majanduslikule valdkonnale esitlesid Aafrika riigid ennast pehme jõu valdkonnas järjest iseseisvamate toimijatena rahvusvaheliste suhete süsteemis, kes väärivad oma suveräänsuse austamist ning paremaid võimalusi globaalsete küsimuste teemal kaasa rääkimiseks. Aja jooksul tugevnes esitus Aafrika riikide õigusest viia läbi oma välispoliitikat iseseisvalt ning lahendada oma probleemid ilma teiste sekkumiseta. Aafrika riikide esitletud kuvandites oli ideaaliks multipolaarne maailm ning 2023. aastal toodi välja Aafrika riikide soov olla avatud kõikidele riikidele ja pooldati rahumeelsete lahenduste leidmist maailma konfliktidele. Seeläbi esitlesid Aafrika riigid Venemaale järjest tugevamat sõnumit, et Venemaa ei pea olema Aafrika riikide ainus partner ning neil on õigus pakkuda ülemaailmsetele probleemidele oma lahendusi.

Seoses Aafrika riikide sooviga ennast Venemaa kõrval järjest enam kehtestada toodi 2023. aastal esile Aafrika riikide ja oluliste rahvusvaheliste organisatsioonide või foorumite vahetamine. Kuigi 2019. aastal selliseid küsimusi ei tõstatatud, siis 2023. aasta tippkohtumisel esitleti korduvalt Aafrika riike kui potentsiaalseid uusi püsivaid liikmeid ÜRO Julgeolekunõukogus või G20 foorumis. Aafrika riigid on väidetavalt vastavate kohtade väärilised, kuna Aafrika kontinent hõlmab endas miljard inimest ning sellel asuvad riigid saaksid panustada oma rahumeelsust ja mitmepoolsust soosivate ideededega kriiside peatamisele. Esitatud nõudmised näitavad, et 2023. aastaks on Aafrika riikidel piisavalt enesekindlust, et tutvustada Venemaale rahvusvaheliste suhete süsteemi muutvaid nõudmisi.

Samal ajal esines Aafrika riikide tajutud kuvandites Venemaa tegevuse väärtustamise kasvu, mis võis tuleneda tippkohtumiste koosseisu erinevustest. Sarnaselt Venemaale viidati 2023. aastal märgatavalt rohkem Venemaa ja Aafrika riikide ühistele pingutustele 20. sajandil. Tippkohtumiste jooksul avaldati ka lühidalt tänu Venemaa toetuse eest hariduses ja imperialismivastasuses, isegi kunagise võitluse eest natsismi ja fašismi vastu (President of Russia 2023b; Saleh 2019). Mõlemal tippkohtumisel tajuti, et Venemaa jagab Aafrika riikidega sarnaseid väljakutseid ja ühiseid seisukohti. Seega pöörati 2023. aastal rohkem tähelepanu Venemaale kui ühele maailma suurtest jõududest, kellel on võimekus ja tahe viia Aafrika riikide heaolu uuele tasemele.

Pehme jõu valdkond oli tippkohtumistel oluline osa nii Aafrika riikide kui ka Venemaa riiklikes kuvandites teineteisest ning mõlema osapoole puhul võis märgata arenguid

teiseks tippkohtumiseks. Ühelt poolt esitles Venemaa järjest rohkem Venemaa ja Aafrika riikide ühist võitlust imperialistliku Lääne vastu nii minevikus kui ka olevikus. Teiselt poolt esitlesid Aafrika riigid aina suuremat vajadust uute vahendite järele rahvusvahelise süsteemi mõjutamiseks. Samuti võis tippkohtumiste Aafrika riikide koosseisu muutumine viia 2023. aastal suurema Venemaa riiklike kuvanditega kaasa minemiseni. Analüüsis leitud muutusi tasub käsitleda hilisemas arutelus.

4.4 Sõda Ukrainas

Arvestades et Venemaa täiemahuline sissetung Ukrainasse on eelduste põhjal viinud Venemaa ja Aafrika riikide riiklike kuvandite muutuseni, tasub analüüsi tulemustes välja tuua, kuidas esitlesid või tajusid uuritavad osapooled konflikti ennast. Venemaa esitles ennast peamiselt rahulembese riigina, kelle vaenlane (Ukraina) pole nõus rahu saavutamise nimel koostööd tegema. Samal ajal püüti ka väljendada, et Aafrika riikide katseid Vene-Ukraina sõjas rahu sõlmida võetakse tõsiselt. Omalt poolt esitlesid Aafrika riigid ennast tõsiseltvõetavate toimijatena, kes soovivad teha koostööd mõlema vastaspoolega, et vähendada sõjast tekkinud kõrvaliste mõjude kahju. Samuti tajuti tippkohtumisel, et Venemaa esindajad arvestavad Aafrika riikide tegevusega.

Venemaa esitles ennast riigina, mis on teinud rahu sõlmimiseks kõik võimaliku ning konflikti kestmise vastutus lasub Ukrainal. Peamiselt rõhutati, et Ukraina esindajad on kategooriliselt keeldunud pakkumistest sõlmida sõja lahendamiseks rahu. Samas pole Venemaal võimalik sõjategevust koheselt lõpetada, kuna Ukraina vasturünnaku ajal sõjategevuse peatamine ohustaks Venemaa julgeolekut. Seeläbi leidsid Venemaa esindajad õigustusi, miks sõda Ukrainas on jätkuvalt käimas.

Aafrika riikide initsiatiive Vene-Ukraina sõja lõpetamiseks tajuti tõsiseltvõetavatena ja mõõdukatena. Aafrika riikide aktiivsust sellel teemal nähti protsessina, millega Lääs on kaotamas monopoli kriiside lahendamisel. Lisaks toodi välja, et Aafrika riikide esindajad võivad rahu sõlmimisel olla motiveeritud oma sidemetest Ukrainaga, kuna ka Ukraina oli Aafrika riikide iseseisvumise ajal Nõukogude Liidu osa. Aafrika riikide tegevus sõja teemal kattus seega Venemaa tajuga Aafrika riikide suurenevast rollist rahvusvaheliste suhete süsteemis.

Aafrika riigid esitlesid oma katseid Vene-Ukraina sõda peatada osana oma eesmärgist lahendada maailmas leiduvaid kriise rahumeelsete meetodite abil. Rõhutati, et Aafrika riigid on ühed vähestest rahvusvahelistest toimijatest, kellel on võimalik nii Ukrainaga kui ka

Venemaaga normaalselt suhelda. Rahukõneluste toetamise oluliseks motivaatoriks oli Aafrika riikide jaoks kahju, mis tekib sõja jooksul riikides, kes pole konflikti puhkemisega kuidagi seotud. Venemaa esindajatega antud teema arutamine oli osa Aafrika riikide eesmärgist olla võrdväärne jõud teiste riikide kõrval. Venemaa nõusolekut tippkohtumisel konflikti käsitleda tajuti tõestusena, et Venemaa tajutud kuvand kattub sellel teemal Aafrika riikide esitletud kuvandiga oma rahvusvahelisest rollist.

Sõjaga Ukrainas otseselt seotud riiklikud kuvandid näitasid, et Venemaa püüdis konflikti osapoole staatusest hoolimata jätta endast võimalikult head muljet ning pareerida Aafrika riikide esindajate muresid. Aafrika riigid kasutasid aga konflikti käsitlemist võimalusena näidata oma uut rolli rahvusvahelist tähelepanu nõudva jõuna.

4.5 Arutelu

Vene-Aafrika tippkohtumistega seotud sõnavõtude ja avalduste analüüsi uurimistulemuste põhjal jõuab bakalaureusetöö järeldusele, et Venemaa ja Aafrika riikide riiklikes kuvandites teineteisest on toimunud märgatavad muutused pärast Venemaa täiemahulist sissetungi Ukrainasse, eelkõige esitletud kuvandites. Venemaa kuvandites on fookus liikunud sõjaliselt ja majanduslikult valdkonnalt järjest rohkem pehme jõu valdkonnale. Aafrika riikide kuvandid väljendavad järjest suuremat enesekindlust ja nõudlikkust Venemaaga koostöö tegemisel.

Venemaa esitles ennast tippkohtumiste vahetudes palju vähem julgeolekualase koostöö pakkujana. See kinnitab Ukraina sõda kui teoreetilises raamistikus esitatud pöördelist sündmust, mis viib riiklike kuvandite muutuseni. Teoreetilisele taustale vastavalt on Venemaa eliit pidanud Ukrainas peetava sõja tõttu ümber hindama oma võimekuse Aafrika riikidega koostöö tegemisel ning sellest lähtuvalt tegema muudatusi sellega seotud kuvandites. Kuna Venemaa sõjalised ressursid on peamiselt suunatud sõjategevusele Ukrainas, pidid Venemaa esindajad vähendama oma esitletud kuvandit Aafrika riikide sõjalise koostöö pakkujast. Lisaks on analüüsitulemustes üllatav sõjalise valdkonna vähesus, kuigi tegu on Venemaa ja Aafrika riikide suhete teemal põhjalikult uuritud valdkonnaga. Potentsiaalseks põhjuseks võib olla tõsiasi, et oluline osa Venemaa sõjalisest koostööst Aafrika riikidega toimub läbi eraõiguslike sõjaliste üksuste. Samas pole juriidiliselt sellised üksused Venemaal lubatud, mistõttu ei pruugita arutada selliste üksuste tegevust avalikult suure tähelepanuga rahvusvahelistel kohtumistel. Sellest lähtuvalt võis valdav osa sõjalise valdkonna aruteludest toimuda suletud uste taga. Seeläbi tasub tulevikus uurida Venemaa ja Aafrika riikide sõjalise

valdkonnaga seotud riiklike kuvandeid ka teiste välispoliitiliste formaatide kaudu. Sellegipoolest oli tippkohtumiste põhjal näha selget Venemaa julgeolekualase koostöö pakkuja kuvandi nõrgenemist.

Majanduslikus valdkonnas muutis Venemaa oma esitletud kuvandite prioriteete. Näiteks toimus Venemaa kui kaubanduspartneri kuvandis 2023. aastal andmetega manipuleerimist, et viia tähelepanu kõrvale 2019. aastal esitletud kuvandi vastuolust tegelikkusega. Lisaks esitles Venemaa ennast 2023. aastal palju vähem võlgade ja laenude teemal toetajana kui 2019. aastal. Samas suunas Venemaa tippkohtumiste vahetudes palju rohkem tähelepanu viljakaubanduse tagaja kuvandile. Muutused tulenevad taas sõjast kui pöördelisest sündmusest – Venemaa poliitiline eliit on pidanud majanduslike raskuste tõttu tegema muudatusi oma kuvandis Aafrika riikide majandusliku partnerina, samas on nad ära kasutanud tekkinud võimalust mõjutada Aafrika riike viljakaubanduse kaudu. Lisaks oli viljakaubandus Aafrika riikidega 2023. aastal maailmas vastuoluline teema, mistõttu võis Venemaa muretseda teoreetilises taustas käsitletud Aschi fenomeni mõju pärast Aafrika riikidele. Kuna mitmed maailma riigid võisid tajuda kuvandit Venemaast kui viljakaubanduse saboteerijast, võis Venemaa poliitiline eliit tunda vajadust esitleda Aafrika riikidele enda versiooni sündmustest. Vastasel juhul hakkaksid enamuse tajutud kuvandid mõjutama ka Aafrika riikide tajutud kuvandeid ning see kahjustaks Venemaa välispoliitilisi huve. Seeläbi toimusid Venemaa majandusliku valdkonna esitletud kuvandites märgatavad muutused.

Tugevnes Aafrika riikide esitletud kuvand kui nõudlikust, ent suure majandusliku potentsiaaliga jõust. Kuigi Aafrika riikide majanduslikku arenguid ja soove käsitleti mõlemal tippkohtumisel, pöörati sellele 2023. aastal arvestatavalt rohkem tähelepanu. Muutus Aafrika riikide esitletud kuvandi tugevuses tuleneb soovist kasutada ära Ukraina sõjaga toimunud muutuseid. Kuna Aafrika riigid näevad suurjõudude rivaalitsemisses võimalust suurema kasu järele (Carbone 2023, 546), on Venemaa uut rahvusvahelist olukorda võimalik sellega seoses ära kasutada. Venemaa on järjest suuremates majanduslikes raskustes ning tema võimalused majanduslikuks koostööks on jäänud ahtamaks, mistõttu saavad Aafrika riigid esitleda ennast lahendusena Venemaa majanduslikele probleemidele. Samal ajal on Aafrika riikidel võimalik Venemaa keerulise olukorra tõttu esitada talle rohkem nõudmisi. Seega on tippkohtumiste vahel tugevnenud Aafrika riikide esitletud kuvand kui ennast kehtestavast ja suure potentsiaaliga majandusblokest.

Teiseks tippkohtumiseks oli Venemaa üheks peamiseks esitletud kuvandiks kujunenud Venemaa ja Aafrika riikide ühine vastasseis Läänega nii minevikus kui ka olevikus. Ühelt poolt rõhutati 2023. aastal võrreldes varasemaga rohkem Venemaa ja Aafrika riikide

traditsioonilisi sidemeid, teiselt poolt vastanduti Lääne imperialismile ja domineerimisele. See tulenes ühelt poolt Venemaa välispoliitilistest eesmärkidest, mis näevad pärast sõda Ukrainas ette järjest suuremat vastasseisu Läänega. Teiselt poolt tajus Venemaa riiklike kuvandite muutumise tingimustest ka vajadust konkureerida Lääne pideva info kordamisega, et hoida Aafrika riikide tajutud kuvandid Vene-Ukraina sõja taustal Venemaa suhtes soosivad. Seeläbi toimusid ootuspäraselt Venemaa esitletud kuvandis silmatorkavad muutused.

Seevastu tulid Aafrika riigid 2023. aastal välja esitletud kuvandiga, mille põhjal on tegu poliitilise blokiga, mis väärrib paremat võimekust rahvusvahelise süsteemi mõjutamiseks. Muutuste põhjus on sarnaselt suuremale nõudlikkusele majanduslikus valdkonnas Venemaa nõrgenenud seisund pärast täiemahulise sissetungi algust Ukrainasse. Seeläbi on Aafrika riikide eliidil võimalik esitada Venemaale rohkem nõudmiseid ja väljendada ennast jõulisemalt kui 2019. aastal.

Samas võib tippkohtumiste vahetudes täheldada ka tugevnevat Aafrika riikide tajutud kuvandit Venemaast kui traditsioonilisest sõbrast ja võimekast partnerist. Võrreldes Sotši tippkohtumisega viidati Peterburis rohkem Venemaale kui ühele maailma suurjõududest, kes võib aidata Aafrika riikide staatust maailmas uuele tasemele viia. Siiski võib selline uurimistulemus tuleneda teise tippkohtumise muutunud koosseisust, milles olid kõrgemalt esindatud eelkõige venemeelsed või neutraalsust säilitavad riigid. Kuna mitmed Aafrika riigid keeldusid Ukraina sõjaga seotud teemade, näiteks viljaleppe katkemise tõttu Peterburi tippkohtumisel kõrgel tasemel osalemast, viitab see hoopis ka Venemaast tajutud kuvandite negatiivsemaks muutumist. Sellest lähtuvalt tasub tulevikus uurida Aafrika riikide tajutud kuvandeid Venemaast formaadi abil, milles on läbivaldt esindatud suurem Aafrika riikide kontingent.

Ukraina sõja otsene käsitlemine näitas, et Venemaa püüdis konkureerida Lääne pidevalt korratud informatsiooniga, samas kui Aafrika riigid kasutasid seda võimalusena kinnitada oma esitletud kuvandit suuremat poliitilist jõudu väärivast blokist. Sõja kestmise eest vastutuse Läänele jätmist saab näha osana Venemaa esitletud kuvandist tippkohtumiste osapoolte ühisest vastasseisust Läänega. Aafrika riikide jaoks on Ukraina teema käsitlemine osa püsivast sihist olla aktiivne panustaja Vene-Ukraina sõja lõppu, kuna Peterburi tippkohtumisele eelnevalt oli Venemaal käinud ka Aafrika rahudelegatsioon.

Uurimistulemuste puhul saab välja tuua veel üllatavaid faktoreid. Erinevalt akadeemilise kirjanduse põhistest ootustest ei käsitletud tippkohtumistel kõrgel tasemel ringhäälinguid ja digitaalset diplomaatiat. Vastav teema jäi tippkohtumistel madalama tasemega esindajate aruteludesse, mis olid bakalaureusetöös järelduste tegemiseks liiga

spetsialiseeritud. Lisaks esines tajutud kuvandites üllatavalt vähe muudatusi kahe tippkohtumise vahel. Muutuste puudumine võis tuleneda ürituste formaadist – kriitikat vastaspoole vastu püüti viisakuse nimel vältida ning peamiseks kriitika väljenduseks jäi kõrgemate esindajate puudumine ürituselt. Edaspidi võib uurida Venemaa ja Aafrika riikide tajutud kuvandeid teineteisest formaatides, milles peljatakse vähem teineteise suhteid kahjustada. Samas võis tulemusi mõjutada ka Venemaad soosiv filter, kuna enamus analüüsitud materjalidest pärines Venemaa ametlikest allikatest, mistõttu tasub edaspidi analüüsida ka sündmuseid, milles oleks võimalik leida sõnavõttude ja avalduste sõnastuses mõlemapoolset kinnitust.

Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö uuris Vene-Aafrika tippkohtumiste põhjal Venemaa ja Aafrika riikide riiklike kuvandeid teineteisest. Uurimisprobleem seisnes ammendavate uuringute puudumises Venemaa ja Aafrika riikide suhetest, mis arvestaksid Vene-Ukraina sõja täiemahulise sissetungi mõju. Kuna Venemaa Aafrika riikidele suunatud mõjutustegevus on avaldanud märgatavat mõju välispoliitilistele sündmustele, oli Venemaa ja Aafrika riikide riiklike kuvandite muutuste uurimine märgatava tähtsusega, et omada selgemat pilti Venemaa mõjutustegevusest Aafrika riikide suhtes ning märgata tuleviku trende Venemaa ja Aafrika riikide koostöös. Sellest lähtuvalt oli uurimiseesmärgiks analüüsida, kuidas on muutunud Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest pärast täiemahulise pealetungi algust Ukrainasse. Eesmärgi täitmiseks võrreldi Venemaa ja Aafrika riikide kõrgete esindajate sõnavõtte ja avaldusi 2019. aasta ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel.

Bakalaureusetöö tugines sotsiaalkonstruktivistliku paradigma haru kuvandi teooriale (*image theory*), eelkõige Valentina Feklyunina, Kenneth Bouldingu ja teiste autorite töödele ja tõlgendustele. Töö keskendus kuvandi teoorias esitletud kuvandite (*projected images*) ja tajutud kuvandite (*perceived images*) kontseptsioonidele. Keskseks teoreetiliseks argumendiks oli väide, et Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest peaksid võrreldes 2019. aastaga olema 2023. aastal märgatavalt muutunud. Muutused on oodatavad Vene-Ukraina sõjas toimunud täiemahulise sissetungi tõttu, kuna tegu on poliitilise eliidi hinnanguid mõjutava drastilise sündmusega, sõjaga seoses on enamuse kuvandid Venemaast muutunud ning toimub palju uue informatsiooni pidevat kordamist.

Venemaa ja Aafrika riiklike kuvandite muutuste analüüsimiseks keskendus bakalaureusetöö Vene-Aafrika tippkohtumistele 2019. aastal ja 2023. aastal. Tippkohtumised valiti põhjusel, et nende vahele jääb Vene-Ukraina sõja uue faasi algus, Aafrika riikide esindajate suur arv võimaldas käsitleda Aafrikat ühtse tervikuna ning tegu on ühe kõige olulisema Venemaa ja Aafrika riikide koostööd väljendava sündmusega. Analüüsi andmestikuks olid eesmärgipärased valimid vastavate osapoolte kõrgete esindajate tippkohtumistega seotud sõnavõttudest ja avaldustest, mis leiti esindajate asutuste kodulehekülgedelt. Andmeanalüüsiks kasutati kvalitatiivset kontentanalüüsi, mis võimaldas tuvastada olulisi diskursuseid. Kvalitatiivse kontentanalüüsi jaoks kasutati tarkvaraprogrammi MAXQDA, mille abil sõnavõttude ja avalduste transkriptsioonid kodeeriti ja kategoriseeriti. Kokku analüüsiti 49 teksti ja tuvastati 509 kodeerimisüksust – 267 Venemaa esindajatelt ja 242 Aafrika riikide esindajatelt.

Bakalaureusetöö uurimisküsimuseks oli „Kuidas erinevad Venemaa ja Aafrika riikide riiklikud kuvandid teineteisest 2019. ja 2023. aasta Vene-Aafrika tippkohtumistel?“. Alaküsimused keskendusid varasema teooria ja tausta põhjal tuvastatud olulistele kategooriatele Venemaa ja Aafrika riikide suhetes: sõjaline valdkond, majanduslik valdkond ja pehme jõu valdkond. Lisaks keskendus üks alaküsimustest Ukrainas toimuva konflikti otsesele avaldumisele.

Bakalaureusetöö leidis, et sõjalises valdkonnas on pärast täiemahulist sissetungi Ukrainasse nõrgenenud Venemaa esitletud kuvand endast kui julgeolekualase koostöö pakkujast. Majanduslikus valdkonnas ilustas Venemaa oma kaubanduspartneri esitletud kuvandit ning vähenes laenuabi pakkuja kuvand, samas suunati märgatavalt rohkem tähelepanu endale kui viljakaubanduse tagajale. Samal ajal tugevnes Aafrika riikide esitletud kuvand endast kui nõudlikust, aga suure majandusliku potentsiaaliga blokist. Pehme jõu valdkonnas suunas Venemaa järjest rohkem fookust esitletud kuvandile endast kui Aafrika riikide kaasvõitlejast Lääne imperialismile vastu seismisel. Aafrika riikidel tugevnes esitletud kuvand poliitilisest blokist, mis väärrib suuremat rolli rahvusvaheliste suhete süsteemis. Samas tugevnes ka Aafrika riikide tajutud kuvand Venemaast kui oma püsivast toetajast ja tugevast partnerist. Ukrainas toimuva konflikti käsitlemist kasutas 2023. aastal Venemaa Läänega vastandumiseks, ent Aafrika riigid kasutasid seda osana oma olulise poliitilise bloki esitletud kuvandist. Bakalaureusetöö järeldab, et võrreldes 2019. aastaga väljendasid Venemaa riiklikud kuvandid 2023. aastal rohkem Aafrika riikide vaimsete väärtuste eest seismist kui materiaalse abi pakkumist. Sama ajavahemikuga väljendasid Aafrika riikide riiklikud kuvandid suuremat enesekindlust ja nõudlikkust Venemaaga koostöö tegemisel.

Bakalaureusetöö analüüsi tulemusi on võimalik kasutada Venemaa ja Aafrika riikide tulevase koostöö vormi ennustamiseks pärast Ukraina sõja uue faasi algust. Samas tuleb arvestada, et Venemaa ja Aafrika riikide suhete arengust ammendava pildi saamiseks tasub edaspidi uurida ka teisi kahe osapoolte suhteid väljendavaid formaate. Esiteks erinesid kahel tippkohtumisel Aafrika riikide koosseis, mistõttu tasub otsida ja uurida formaate, kus kõikide Aafrika riikide esindatus on püsinud sarnane. Teiseks võidi teineteise koostööd käsitleval üritusel kriitikat tagasi hoida, mistõttu võib tulevikus uurida osapoolte riiklike kuvandeid teineteisest formaatides, kus üks osapool pole esindatud. Analüüsi järelduste põhjal võib leida, et pärast täiemahulist sissetungi Ukrainasse püüab Venemaa järjest rohkem meelitada Aafrika riike leeri, mis vastandub Läänega. Töö põhjal võib lisada poliitikasoovituse, et kui Lääs soovib vähendada Venemaa esitletud kuvandite mõju Aafrika riikidele, tuleb tal näidata

ennast toimijana, mis võtab Aafrika riike võrdväärsete partneritena ja arvestab nende seatud tingimustega ja soovidega.

Kasutatud kirjandus

1. Africa Confidential. 2023. "Africa still has a Ukraine problem" 64(9): 10.
2. Antwi-Boasiako, Isaac. 2022. "The quest for influence: Examining Russia's public diplomacy mechanisms in Africa" *South African Journal of International Affairs* 29(4): 463-482.
3. Asch, Solomon E. 1955. "Opinions and Social Pressure" *Scientific American* 193(5): 31-35.
4. Bagwandeem, Mandira & Vutula, Noncedo. 2022. "Russia-Ukraine crisis highlights Africa's need to diversify its wheat sources" *The Conversation* 13. aprill
<https://theconversation.com/russia-ukraine-crisis-highlights-africas-need-to-diversify-its-wheat-sources-181173> (kõlastatud 08.03.2024.).
5. Boulding, Kenneth E. 1959. "National Images and International Systems" *The Journal of Conflict Resolution* 3(2): 120-131.
6. Bugayova, Nataliya; Clark, Mason; Walker, Michaela; Briere, Andre; Yanchuk, Anthony & Barros, George . 2019. "The Kremlin's Inroads After the Africa Summit" *Institute for the Study of War* 8. november
<https://www.understandingwar.org/backgrounder/kremlins-inroads-after-africa-summit> (kõlastatud 08.03.2024.).
7. Burnham, Peter; Lutz, Karin G; Grant, Wym & Layton-Henry, Zig. 2008. *Research Methods in Politics (2nd edition)* New York: Palgrave Macmillan.
8. Carbone, Maurizio. 2023. "When elephants fight, it is the grass that suffers: the Russo-Ukrainian conflict and the decentring/recentring conundrum in EU-Africa relations" *Journal of European Integration* 45(3): 539-557.
9. Duursma, Allard & Masuhr, Niklas. 2022. "Russia's return to Africa in a historical and global context: Anti-imperialism, patronage, and opportunism" *South African Journal of International Affairs* 29(4): 407-423.
10. Deutsch, Karl W. & Merritt, Richard L. 1965. "Effects of Events on National and International Images" In: *International Behaviour: A Social-Psychological Analysis*, eds. Herbert C. Kelman. New York: Holt, Rinehart and Winston 132-187.
11. European Parliamentary Research Service. 2023. "Attendance at Russia-Africa summit"
<https://epthinktank.eu/2024/02/13/russia-in-africa-an-atlas/attendance-at-russia-africa-summit/> (kõlastatud 03.03.2024.).

12. Feklyunina, Valentina. 2009. *National Images in International Relations: Putin's Russia and the West* University of Glasgow.
13. Feklyunina, Valentina. 2008. "Battle for Perceptions: Projecting Russia in the West" *Europe-Asia Studies* 60(4): 605-629.
14. Gershkovich, Evan. 2019. "At Russia's Inaugural Africa Summit, Moscow Sells Sovereignty" *The Moscow Times* 26. oktober
<https://www.themoscowtimes.com/2019/10/26/russias-inaugural-africa-summit-moscow-sells-sovereignty-a67916> (kūlastatud 03.03.2024.).
15. Gordon, Anna. 2023. "Why African Leaders Are Staying Away From Putin's Russia-Africa Summit" *TIME* 27. juuli
<https://time.com/6298624/russia-africa-summit/> (kūlastatud 03.03.2024.).
16. Herrmann, Richard K. & Fischerkeller, Richard P. 1995. "Beyond the enemy image and spiral model: cognitive-strategic research after the cold war" *International Organization* 49(3): 415-450.
17. Humphery-Smith, Eric & Bovcon, Maja. 2022. "Russian-aligned African states face worsening social and governance profiles" *Verisk Maplecroft* 25. aprill
<https://www.maplecroft.com/insights/analysis/russian-aligned-african-states-face-worsening-social-and-governance-profiles/> (kūlastatud 04.03.2024.).
18. Issaev, Leonid; Shishkina, Alisa & Liokumovich, Yakov. 2022. "Perceptions of Russia's 'return' to Africa: Views from West Africa" *South African Journal of International Affairs* 29(4): 425-444.
19. Jacobsen, Katja L. & Larsen, Karen P. 2023. "Liberal intervention's renewed crisis: responding to Russia's growing influence in Africa" *International Affairs* 99(1): 259-278.
20. Kanet, Roger E. & Moulioukova, Dina. 2022. "Russia's return to Africa: a renewed challenge to the West?" *Post-Soviet Affairs* 38(5): 427-439.
21. Kunczik, Michael. 1997. *Images of Nations and International Public Relations* New York: Routledge.
22. Li, Xiufang & Chitty, Naren. 2009. "Reframing national image: A methodological framework" *Conflict and Communication* 8(2): 1-11.
23. Lippmann, Walter. 1922. *Public Opinion* New York: Harcourt, Brace and Company.
24. Mason, Benjamin. 2023. "Intervention, ideology, strategic imperatives: An examination of fluctuating relations between Russia/USSR and sub-Saharan Africa" *Australian & New Zealand Journal of European Studies* 15(1): 74-81.

25. Olivier, Gerrit. 2020. "Russia's rediscovery of Africa" *Institute for Global Dialogue* 19-21.
26. Pietromarchi, Virginia. 2023. "Putin on a charm offensive as Russia-Africa Summit kicks off" *Al Jazeera* 27. juuli
<https://www.aljazeera.com/news/2023/7/27/putin-on-a-charm-offensive-as-africa-russia-summit-kicks-in> (külastatud 08.03.2024.).
27. Ramani, Samuel. 2023. *Russia in Africa: resurgent great power or bellicose pretender?* London: Hurst Publishers.
28. Szostek, Joanna. 2016. "Defence and Promotion of Desired State Identity in Russia's Strategic Narrative" *Geopolitics* 22(3): 571-593.
29. The European External Action Service. 2022. "UN General Assembly demands Russian Federation withdraw all military forces from the territory of Ukraine" 2. märts
https://www.eeas.europa.eu/eeas/un-general-assembly-demands-russian-federation-withdraw-all-military-forces-territory-ukraine_und_en (külastatud 03.03.2024.).
30. Vare, Kai. 2023. „Putin loodab Vene-Aafrika tippkohtumisel Musta mandriga suhteid tihendada“ *ERR* 27. juuli
<https://www.err.ee/1609044854/putin-loodab-vene-aafrika-tippkohtumisel-musta-mandriga-suhteid-tihendada> (külastatud 04.03.2024.).
31. Vines, Alex & Amare, Tighisti. 2023. "Russia-Africa summit fails to deliver concrete results" *Chatham House* 2. august
<https://www.chathamhouse.org/2023/08/russia-africa-summit-fails-deliver-concrete-results> (külastatud 03.03.2024.).
32. von Cramon-Taubadel, Stephan. 2022. "Russia's invasion of Ukraine – implications for grain markets and food security" *German Economic Team* 1-12.
33. Välisluureamet. 2024. *Eesti rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas*. Peetri: Tekstikoda OÜ.
34. Välisluureamet. 2023. *Eesti rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas*. Peetri: Tekstikoda OÜ.
35. Zaytsev, Vadim. 2023. "Second Russia-Africa Summit Lays Bare Russia's Waning Influence" *Carnegie Endowment for International Peace* 31. juuli
<https://carnegieendowment.org/politika/90294> (külastatud 03.03.2024.).

Lisa 1. Analüüsitud materjalid

2019. aasta

1. African Union. 2019. "Africa-Russia Summit: Promoting Strategic Partnership with Russian Federation" 25. oktoober
<https://au.int/en/pressreleases/20191025/africa-russia-summit-promoting-strategic-partnership-russian-federation> (külastatud 19.04.2024.).
2. el-Sisi, Abdel F. 2019. "Russia-Africa Summit" *Presidency of the Arab Republic of Egypt Website* 24. oktoober
<https://www.presidency.eg/en/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D8%A7%D8%B3%D8%A9%D8%AE%D8%B7%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D9%8A%D8%B3%D9%83%D9%84%D9%85%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D9%8A%D8%B3-%D8%B9%D8%A8%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%AA%D8%A7%D8%AD-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%B3%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%A7%D9%81%D8%AA%D8%AA%D8%A7%D8%AD%D9%8A%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D8%A3%D8%B9%D9%85%D8%A7%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%82%D9%85%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%81%D8%B1%D9%8A%D9%82%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D9%88%D8%B3%D9%8A%D8%A9/> (külastatud 19.04.2024.).
3. East African Community. 2019. "EAC Secretary General participates in Russia-Africa Economic Summit in Sochi, Russia" 24. oktoober
<https://www.eac.int/press-releases/1599-eac-secretary-general-participates-in-russia-africa-economic-summit-in-sochi-russia> (külastatud 19.04.2024.).
4. Kagame, Paul. 2019a. "President Kagame joins other African and Russian leaders for Russia-Africa Summit" *Paul Kagame* 24. oktoober
<https://www.paulkagame.com/president-kagame-joins-other-african-and-russian-leaders-for-russia-africa-summit-sochi-23-24-october-2019/> (külastatud 19.04.2024.).
5. Kagame, Paul. 2019b. "Statement by President Kagame at the Russia-Africa Summit" *Paul Kagame* 24. oktoober
<https://www.paulkagame.com/statement-by-president-kagame-at-the-russia-africa-summit-sochi-24-october-2019/> (külastatud 19.04.2024.).
6. Lavrov, Sergei. 2019. "Foreign Minister Sergey Lavrov's welcome address at a reception in honour of the foreign ministers of the states participating in the

- Russia-Africa Economic Forum, Sochi, October 23, 2019” *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation* 23. oktoober
https://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/1473369/ (külastatud 19.04.2024.).
7. Portal da Presidência da República de Moçambique. 2019a. “PR participa na Sessão Plenária da Cimeira Rússia-África” 23. oktoober [PR participa na Sessão Plenária da Cimeira Rússia-África / Actualidade / Inicio - Portal da Presidência da República de Moçambique \(presidencia.gov.mz\)](https://www.presidencia.gov.mz/pt/Actualidade/PR-participa-na-Sessao-Plenaria-da-Cimeira-Russia-Africa/) (külastatud 19.04.2024.).
 8. Portal da Presidência da República de Moçambique. 2019b. “Queremos que os nossos recursos sirvam as nossas populações” - PR” 24. oktoober
https://www.presidencia.gov.mz/pt/Actualidade/Queremos-que-os-nossos-recursos-sirvam-as-nossas-populacoes-PR (külastatud 19.04.2024.).
 9. Portal da Presidência da República de Moçambique. 2019c. “Moçambique tem, na Cimeira Rússia-África, grande oportunidade para vender a sua imagem” - Presidente da República” 23. oktoober
https://www.portaldogoverno.gov.mz/pt/Imprensa/PR-recebe-primeira-ministra-da-Italia-Giorgia-Meloni/Mocambique-tem-na-Cimeira-Russia-Africa-grande-oportunidade-e-para-vender-a-sua-imagem-Presidente-da-Republica (külastatud 19.04.2024.).
 10. Portal da Presidência da República de Moçambique. 2019d. “Mais de 30 Chefes do Estado e de Governo africanos participam na primeira Cimeira Rússia-África” 23. oktoober
https://www.portaldogoverno.gov.mz/pt/Imprensa/PR-recebe-primeira-ministra-da-Italia-Giorgia-Meloni/Mais-de-30-Chefes-do-Estado-e-de-Governo-africanos-participam-na-primeira-Cimeira-Russia-Africa (külastatud 19.04.2024.).
 11. Portal da Presidência da República de Moçambique. 2019e. “África está a ganhar maturidade para identificar parceiros certos no seu processo de desenvolvimento” - Presidente Filipe Nyusi” 25. oktoober
https://www.portaldogoverno.gov.mz/pt/Imprensa/PR-recebe-primeira-ministra-da-Italia-Giorgia-Meloni/Africa-esta-a-ganhar-maturidade-para-identificar-parceiros-certos-no-seu-processo-de-desenvolvimento-Presidente-Filipe-Nyusi (külastatud 19.04.2024.).
 12. President of Russia. 2019a. “Plenary session of the Russia–Africa Economic Forum” 23. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61880> (külastatud 19.04.2024.).

13. President of Russia. 2019b. "Meeting with leaders of African regional organisations" 23. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61885> (külastatud 19.04.2024.).
14. President of Russia. 2019c. "Russia-Africa Summit" 24. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61893> (külastatud 19.04.2024.).
15. President of Russia. 2019d. "Press statements by presidents of Russia and Egypt following Russia–Africa Summit" 24. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61896> (külastatud 19.04.2024.).
16. President of Russia. 2019e. "Meeting with President of South Africa Cyril Ramaphosa" 23. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61881> (külastatud 19.04.2024.).
17. President of Russia. 2019f. "Meeting with President of Egypt Abdel Fattah el-Sisi" 23. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61879> (külastatud 19.04.2024.).
18. President of Russia. 2019g. "Meeting with President of Kenya Uhuru Kenyatta" 24. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61899> (külastatud 19.04.2024.).
19. President of Russia. 2019h. "Meeting with Head of the Republic of Algeria Abdelkader Bensalah" 24. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61895> (külastatud 19.04.2024.).
20. President of Russia. 2019i. "Meeting with President of Nigeria Muhammadu Buhari" 23. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61888> (külastatud 19.04.2024.).
21. President of Russia. 2019j. "Meeting with President of Uganda Yoweri Kaguta Museveni" 23. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61887> (külastatud 19.04.2024.).
22. Putin, Vladimir. 2019a. "Greetings to participants in the Russia–Africa Economic Forum" *President of Russia* 8. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61741> (külastatud 19.04.2024.).
23. Putin, Vladimir. 2019b. "Interview to TASS News Agency" *President of Russia* 21. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61858> (külastatud 19.04.2024.).
24. Putin, Vladimir. 2019c. "Reception in honour of participants in the Russia-Africa summit" *President of Russia* 23. oktoober <http://en.kremlin.ru/events/president/news/61891> (külastatud 19.04.2024.).

25. Putin, Vladimir. 2019d. "Closing remarks at the plenary session of the Russia-Africa Summit" *President of Russia* 24. oktoober
<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/61902> (külastatud 19.04.2024.).
26. Saleh, Osman. 2019. "Foreign Minister Osman Saleh Statement at Russia-Africa Summit in Sochi." *Eritrea Ministry of Information* 25. oktoober
<https://shabait.com/2019/10/25/statement-20/> (külastatud 19.04.2024.).
27. The Presidency, Republic of South Africa. 2019a. "President Ramaphosa Arrives In Russia For The Russia-Africa Summit" 23. oktoober
<https://www.thepresidency.gov.za/president-ramaphosa-arrives-russia-russia-africa-summit> (külastatud 19.04.2024.).
28. The Presidency, Republic of South Africa. 2019b. "From the Desk of the President" 28. oktoober <https://www.thepresidency.gov.za/node/4049> (külastatud 19.04.2024.).
29. Zakharova, Maria. 2019. "Briefing by Foreign Ministry Spokesperson Maria Zakharova, Moscow, October 17, 2019" *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation* 17. oktoober <https://mid.ru/tv/?id=1472774&lang=en> (külastatud 19.04.2024.).

2023. aasta

1. el-Sisi, Abdel F. 2023. "The 2nd Africa-Russia Summit" *Presidency of the Arab Republic of Egypt Website* 28. juuli
<https://www.presidency.eg/en/%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D8%A7%D8%B3%D8%A9/%D8%AE%D8%B7%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D9%8A%D8%B3/speech2872023/> (külastatud 19.04.2024.).
2. Eritrea Ministry of Information. 2023. "President Isaias Afwerki addresses Russia-Africa Summit" 28. juuli
<https://shabait.com/2023/07/28/61750/> (külastatud 19.04.2024.).
3. Kingdom of Morocco. 2023. "Russia-Africa Summit. Mr. Akhannouch highlights the Royal vision to strengthen Africa's relations with its various partners" 28. juuli
<https://www.cg.gov.ma/en/node/11356> (külastatud 19.04.2024.).
4. Lavrov, Sergei. 2023. "Foreign Minister Sergey Lavrov's interview with The International Affairs journal" *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation* 19. august https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1900998/ (külastatud 19.04.2024.).

5. Presidency of the Republic of Cameroon. 2023. “Second Russia-Africa Summit: Presidential Couple at Welcome Reception”
<https://www.prc.cm/en/news/travels-and-visits/6672-russia-africa?highlight=WyJydXNzaWEtYWZyaWNhIiwic3VtbWl0IiwicnVzc2lhLWFmcmljYSBzdW1taXQiXQ==>
(külastatud 19.04.2024.).
6. President of Russia. 2023a. “Working breakfast with heads of African regional organisations” 27. juuli <http://en.kremlin.ru/events/president/news/71818> (külastatud 19.04.2024.).
7. President of Russia. 2023b. “Plenary session of the Russia-Africa Economic and Humanitarian Forum” 27. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71814> (külastatud 19.04.2024.).
8. President of Russia. 2023c. “Russia–Africa Summit” 28. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71826> (külastatud 19.04.2024.).
9. President of Russia. 2023d. “Press statements by President of Russia and Chairperson of the African Union” 28. juuli <http://en.kremlin.ru/events/president/news/71829>
(külastatud 19.04.2024.).
10. President of Russia. 2023e. “Meeting with heads of African delegations on Ukrainian agenda” 28. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71835> (külastatud 19.04.2024.).
11. President of Russia. 2023f. “Meeting with President of South Africa Cyril Ramaphosa” 29. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71837> (külastatud 19.04.2024.).
12. President of Russia. 2023g. “Meeting with President of Uganda Yoweri Kaguta Museveni” 27. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71823> (külastatud 19.04.2024.).
13. President of Russia. 2023h. “Meeting with President of Senegal Macky Sall” 28. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71834> (külastatud 19.04.2024.).
14. President of Russia. 2023i. “Meeting with President of the Central African Republic Faustin-Archange Touadera” 28. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71831> (külastatud 19.04.2024.).
15. Putin, Vladimir. 2023a. “Article by Vladimir Putin “Russia and Africa: Joining Efforts for Peace, Progress and a Successful Future” ” *President of Russia* 24. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71719> (külastatud 19.04.2024.).

16. Putin, Vladimir. 2023b. “To participants and guests of the Russia-Africa Economic and Humanitarian Forum” *President of Russia* 26. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71802> (külastatud 19.04.2024.).
17. Putin, Vladimir. 2023c. “Gala reception for participants in the second Russia–Africa Summit” *President of Russia* 27. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/news/71824> (külastatud 19.04.2024.).
18. Putin, Vladimir. 2023d. “Vladimir Putin’s concluding remarks at the second plenary session of the Russia-Africa Summit” *President of Russia* 28. juuli
<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/71828> (külastatud 19.04.2024.).
19. Putin, Vladimir. 2023e. “Answers to journalists’ questions” *President of Russia* 29. juuli <http://en.kremlin.ru/events/president/news/71844> (külastatud 19.04.2024.).
20. Ramaphosa, Cyril. 2023. “Remarks By President Cyril Ramaphosa During a Plenary Session In The 2nd Russia-Africa Summit In St. Petersburg In The Russian Federation” *The Presidency, Republic of South Africa* 28. juuli
<https://www.thepresidency.gov.za/remarks-president-cyril-ramaphosa-during-plenary-session-2nd-russia-africa-summit-st-petersburg> (külastatud 19.04.2024.).

Lisa 2. Kodeerimistabelid

Venemaa riiklike kuvandite kodeerimistabel

Kategooria	Kood	Näide tekstidest
Sõjaline valdkond	Koostöö ja kokkuleped Venemaaga julgeolekus	“In order to strengthen the defence capabilities of African countries, we are developing partnerships in the military and military-technical fields. Russia has concluded military-technical cooperation agreements with more than 40 African countries, to which we supply a wide range of weapons and equipment. Some of these deliveries are carried out free of charge in order to strengthen the security and sovereignty of these countries.” (President of Russia 2023c)
	Venemaa toetus ebastabiilsuse ja terrorismi vastu	“We will continue doing all we can to facilitate the efforts of our African partners aimed at settling local crises, countering terrorism, extremism, cross border crime and drug trafficking and other current challenges and security threats.” (Putin 2019c)
	Venemaa sõjalised instruktorid	“We intend to continue training the military personnel and law enforce officers of African countries in Russian specialised educational institutions. Today, military personnel from many African countries are studying at the universities of the Russian Defence Ministry.” (President of Russia 2023c)

	Aafrika riikide initsiatiiv julgeolekuteemadel	“It is encouraging that military technical partnership continues to evolve vigorously. What’s more, African countries often initiate such cooperation themselves, because they understand that one should be able to protect its independence and sovereignty, including from extremist and terrorist groups.” (Putin 2019b)
	Ebastabiilsus ja terrorism Aafrika riikides	“There is a lot of demand for working together on security matters. Africa still suffers from terrorism. This is a challenge for many regions and countries there. We know all too well that stability at home is a must in order to promote economic development, while there can be no stability without security. It is for this reason that they want to continue working with us and are sincere about it.” (Putin 2023e)
Majanduslik valdkond	Venemaa firmad, investeeringud ja majanduslik koostöö	“As for the potential level of investment in Africa in the next five years, the figure is expected to be quite high, with a number of billion-dollar investment projects with Russia's participation currently in the pipeline. Both Russia and Russian companies have substantial resources. We hope that our partners, in turn, will create the necessary stable and predictable business environment and investment protection mechanisms and ensure favourable investment climate.”

		(Putin 2019b)
	Kaubandus Venemaa ja Aafrika riikide vahel	“I would like to note with satisfaction that Russia’s trade turnover with the African countries increased in 2022 and reached almost 18 billion US dollars. However, we are all well aware that the potential of our trade and economic partnership is much higher.” (Putin 2023a)
	Venemaa abi laenude ja võlgadega	“Russia, together with the international community, renders comprehensive assistance to Africa, inter alia, by way of reducing the debt burden of its states. With a number of countries we are carrying out debt-for-development swap programmes.” (Putin 2019b)
	Viljakaubandus	“Realising the importance of an uninterrupted food supply for the socioeconomic development and political stability of African states, we are increasing agricultural supplies to Africa. Thus, in 2022, 11.5 million tonnes of grain were delivered to African countries, and in the first six months of this year alone, we supplied almost 10 million tonnes. This is despite the illegal sanctions imposed on our exports, which seriously hinder the supply of Russian food, complicate transport logistics, insurance and bank payments.” (President of Russia 2023c)

	Venemaa toetus Aafrika integreerumisele	“Integration processes unfolding in Africa provide additional opportunities for cooperation. We welcome the creation of the African Continental Free Trade Area as part of the African Union and are willing to work with this new entity.” (President of Russia 2019a)
	Aafrika riikide otsitud koostöövorm	“But now, you know, our African friends are not asking for any handouts. Moreover, both at the first summit, and then in the bilateral format between summits, and at this summit, many people said: we are not here to ask for anything. And it is true. There has not been a single direct request: give us this, give us that – no, everyone is trying to find projects that would be mutually acceptable and interesting for both sides. This is a change, and such a serious one at that.” (Putin 2023e)
	Aafrika riikide majanduslik potentsiaal	“Africa’s potential is obvious to everyone. For example, the average annual GDP growth on the continent in the past 20 years was 4–4.5 percent, which exceeds the world’s average. Africa’s population is approaching 1.5 billion and is growing faster than anywhere else in the world. It is also notable that the middle class, which creates the principal demand for modern goods and services, is growing faster in Africa than in the majority of other parts

		of the world.” (President of Russia 2023b)
Pehme jõu valdkond	Venemaa ja Aafrika riikide ajalooliselt head sidemed	“Based on the time-tested traditions of Soviet-African friendship, we aim to consistently develop mutually beneficial ties with the countries on the continent and – as you know, I have repeatedly mentioned this – to expand cooperation in all areas: in politics, the economy and in the humanitarian sphere” (President of Russia 2023i)
	Venemaa/Nõukogude Liidu toetus Aafrika riikide iseseisvumisele	“Our country has played a significant role in the liberation of the continent, supporting the struggle of its peoples against colonialism, racism and apartheid” (Putin 2019b)
	Venemaa humanitaarabi	“Russia remains a dependable supplier of energy resources, food, fertiliser and medicines to Africa. Humanitarian aid to African countries which need it the most remains one of the most sought-after areas of cooperation.” (Lavrov 2023)
	Venemaa meditsiiniabi	“We also provide assistance to our African friends in healthcare development, as dangerous communicable diseases respect no borders. Russia was among the first to react to Ebola haemorrhagic fever outbreak, having allocated \$60 million to combat it. There is now a microbiology

		and epidemiology research centre in Guinea. Russia contributed \$20 million to the World Bank programme to implement the global malaria control initiative.” (Putin 2019b)
	Venemaa haridus Aafrika riikidele	“Cooperation will continue in education and personnel training, and the number of African students receiving education in Russia will be increased, including government-funded students. Branches of Russia’s leading universities, as well as secondary schools, including those with several subjects taught in Russian, will be opened in African countries through joint efforts. Relevant initiatives were examined in detail at the meetings that took place.” (President of Russia 2023d)
	Imperialismivastane ja mittesekkuv Venemaa	“We certainly take note of these factors and draw conclusions. We are not going to participate in a new “repartition” of the continent's wealth; rather, we are ready to engage in competition for cooperation with Africa, provided that this competition is civilised and develops in compliance with the law.” (Putin 2019b)
	Ekspluateeriv ja domineeriv Lääs	“Unfortunately, some manifestations of colonialism have not been eradicated to this day, and former colonial powers still practice them, including in the economic, information and humanitarian spheres.” (President of Russia 2023c)

	Nõukogude Liidu ja Venemaa erinevus	“While in the past, these decisions were primarily politically motivated, now they are part of the humanitarian assistance” (Putin 2019b)
	Venemaa ja Aafrika riikide ühised positsioonid ja väärtused	“It is equally important to note that today Russia and the African countries stand together for the formation of a just, multipolar world order based on the principles of sovereign equality of states, non-interference in their internal affairs, and respect for peoples' right to determine their own destiny.” (Putin 2023c)
	Aafrika riikide suurenev roll rahvusvahelistes suhetes	“Today, Africa is asserting itself more and more confidently as one of the poles of the emerging multipolar world.” (Putin 2023b)
Sõda Ukrainas	Venemaa ja rahukõnelused	“This is not to say we do not want or do not seek the peaceful resolution of any dispute. As I said, we have thoroughly considered both your approach and your ideas for a peace settlement.” (President of Russia 2023e)
	Aafrika riikide tegevus Vene-Ukraina sõja teemal	“Take, for example, the initiative by several African countries to resolve the Ukraine crisis. This is an urgent issue and we have never sought to avoid discussing it. The very existence of this initiative is quite telling since the so-called developed democracies used to hold a monopoly when it came to undertaking mediation

		missions of any kind. But this is no longer the case, and now Africa is ready to help bring about solutions to problems which may seem to lie outside of its immediate sphere of interests.” (President of Russia 2023c)
--	--	--

Aafrika riikide riiklike kuvandite kodeerimistabel

Kategooria	Kood	Näide tekstidest
Sõjaline valdkond	Ebastabiilsus ja terrorism Aafrikas	“We would like to note once again that the fight against terrorism as an evil that is spreading into our countries, which has affected both African nations and the friendly Russian people, is the main priority of our efforts to strengthen peace and security at the regional and international level.” (el-Sisi 2019)
	Koostöö ja kokkulepped Venemaaga julgeolekus	“We would really like Russia to work at the level of the African Union in the field of security. We have the African Architecture for Peace and Security. We are now thinking about how Africa can take it further. The [UN] Security Council has failed in its mission, which is to restore world peace.” (President of Russia 2023c)
Majanduslik valdkond	Aafrika riikide majanduslik potentsiaal	“Africa is rich in natural resources and its development will have a positive bearing on the global economy as a whole.” (President of Russia 2023c)

	Aafrika riikide integreerumine	“African countries are committed to infrastructure development and regional integration, which is a priority for Africa.” (President of Russia 2019a)
	Aafrika riikide investeringute soov	“African countries are developing and their economies are increasingly in need of foreign direct investment.” (The Presidency, Republic of South Africa 2019b)
	Aafrika riikide infrastruktuuri soov	“We need infrastructure projects, such as the construction of hydroelectric power plants and railways, and some countries need nuclear power plants. This important infrastructure requires loans.” (President of Russia 2023h)
	Aafrika riikide otsitud koostöövorm	“This interest in the continent’s rapidly growing economies should encourage African countries to engage with various trade blocs on a more equal footing and on their own terms.” (The Presidency, Republic of South Africa 2019b)
	Vastasseis neokolonialismiga	“We are ever mindful of our colonial history, where the economies of Europe were able to industrialise and develop by extracting resources from Africa, all the while leaving the colonies underdeveloped. Even now, African countries are still trying to stop the extraction of its resources, this time in the form of illicit financial flows through

		commercial transactions, tax evasion, transfer pricing and illegal activities that cost the continent over \$50 billion a year.” (The Presidency, Republic of South Africa 2019b)
	Kaubandus Venemaa ja Aafrika riikide vahel	“Russia-Africa trade is well-balanced but we could still improve many things. Figures on investment and trade show that they have not yet exhausted the limits of our potential.” (President of Russia 2023c)
	Viljakaubandus	“We look forward to continuing these efforts with our Russian partners, using this platform to ease access to grains and fertilisers. Every day 300 million Africans go hungry, and it is important that we all do our best to make sure that until we begin to achieve food sovereignty, we ensure that food security is attained.” (President of Russia 2023b)
	Aafrika riikide mahajäämus	“I can say on behalf of my generation that many people, driven by poverty, cross the oceans in search of a better life, and many of them die. Our people are starving and struggling to stay alive.” (President of Russia 2023c)
	Aafrika riikide ja Venemaa majandusliku koostöö potentsiaal	“The potential of our partnership is enormous. Africa occupies 30 million square kilometres and is inhabited by over 1.3 billion people. Russia is also a vast country. Our continent and your country

		<p>put together are a massive association, a union. We have a wealth of mineral resources, tremendous demographic potential and for this reason we can work and cooperate in various areas – agriculture, industry, hydrocarbons, information technology, security, transport and digital economy, to name a few. However, we must create adequate and pragmatic mechanisms – on investment, finances and partnership.” (President of 2023c)</p>
	Venemaa toetab Aafrika riikide integreerumist	<p>“Russia further appreciates that African countries are strengthening mutually beneficial integration processes within the African Union which has eight (8) Regional Economic blocs among them the EAC.” (East African Community 2019)</p>
Pehme jõu valdkond	Venemaa ja Aafrika riikide ühised positsioonid ja väärtused	<p>“The open expression of Russian and African views on many issues of mutual interest, above all the development of political, economic, trade, scientific, technological and humanitarian relations, accelerated our movement towards our goals.” (President of Russia 2019d)</p>
	Aafrika riikide nägemus endast ja rahvusvahelisest süsteemist	<p>“What will happen tomorrow in this new, free world which we are striving for, a world without interference in our internal affairs? We have the same prospects.” (President of Russia 2023c)</p>

	<p>Aafrika riikide soov osaleda rahvusvaheliste organisatsioonide töös</p>	<p>“Today, we are fighting for a multilateral, multipolar world. We, the people of Africa, understand well that the international system as it exists today must be reformed, which includes the UN system. Accordingly, Africa has every right to proactively contribute to the decision-making process, in particular as a permanent member of the UN Security Council. I will endeavour to get us there and my colleague who will succeed me in this office will work along the same lines.” (President of Russia 2023b)</p>
	<p>Ekspluateeriv ja domineeriv Lääs</p>	<p>“Despite a number of unimportant reforms, the West has recently continued preserving its dominant position. It is trying to exert all-round pressure on us, using our financial debts in its own interest, destroying our economies and increasing poverty and misery in our countries in every possible way.” (President of Russia 2023c)</p>
	<p>Venemaa/Nõukogude Liidu toetus Aafrika riikide iseseisvusele</p>	<p>“Indeed, again as you’ve stated, Africa’s aspiration for freedom and liberty was greatly enriched by the relationship with Russia. Our founding fathers, including my own father Jomo Kenyatta, drew great vision from the Soviet Union, and for that we remain grateful. We wouldn’t have achieved what we achieved at that time without the support that we received from the Soviet Union, the then Soviet Union.”</p>

		(President of Russia 2019g)
	Venemaa haridus Aafrika riikidele	“Our students are trained at Russian universities. They return to our country with new knowledge, and for this we would also like to thank Russia.” (President of Russia 2023c)
	Venemaa võitlus fašismiga	“In the second World War, the people of Russia had fought against fascism with heroism. The heavy sacrifices they paid was for global justice, stability and prosperity of all peoples. Unfortunately, these lofty ideals could not be achieved in the subsequent period of the Cold War as the Soviet Union ultimately imploded under the combined weight of cumulative external adversity and concomitant lack of leadership.” (Saleh 2019)
	Imperialismivastane ja mittesekkuv Venemaa	“What is particularly pleasing is that Russia conducts its relationship with Africa at a strategic level, and it conducts it with a great deal of respect and recognition of the sovereignty of African states. Russia has continued to be supportive of Africa as it did in the past, even during the days of the Soviet Union. So we are very pleased that the spirit of cooperation continues, and we appreciate very much your own disposition towards it.” (President of Russia 2023f)
	Venemaa staatus	“I am happy to speak at this important

	maailmas ja Aafrika riikides	forum held in Russia, which is one of the main actors on the global stage and a sincere friend of the African nations.” (eI-Sisi 2019)
Sõda Ukrainas	Venemaa ja rahukõnelused	“We do understand from your explanation the origins of this conflict and where it started and how it started. We are, however, pleased to hear you say that you recognise the initiative that we as African countries – seven African countries – have taken. And you take this initiative by the seven countries very seriously, and you have given due consideration and regard to the proposals that we put forward.” (President of Russia 2023e)
	Aafrika riikide tegevus Vene-Ukraina sõja teemal	“Speaking about peace in Africa, I must say again – we are striving for peace, and we hope to see peace in Europe. This is why I am calling, once again, for an end to the Russia-Ukraine conflict.” (President of Russia 2023c)

Abstract

Since the second decade of the 21st century, the cooperation between the Russian Federation and African countries has been gradually intensifying. The influence of the ties between Russia and African countries on the events after the beginning of the new phase of the Russo-Ukrainian war, for example on the UN General Assembly votes, shows that understanding the future direction of relations between Russia and African countries is increasingly important. This bachelor's thesis deals with the change in relations between Russia and African countries in connection with the full-scale invasion of Ukraine, based on the concepts of image theory. The bachelor's thesis examines the 2019 and 2023 Russia-Africa Summits through qualitative content analysis and how the national images of Russia and African countries have changed based on the speeches and statements of the high representatives of these parties.

The bachelor's thesis found that there have been noticeable changes in the national images of Russia and African countries after Russia's new invasion of Ukraine. Compared to 2019, Russia's national images for 2023 expressed a greater focus on standing up for the spiritual values of African countries than on providing material aid. At the same time, the national images of African countries expressed greater self-confidence and exactingness on cooperation with Russia.

Mina, Rasmus Pöder, (Isikukood: 50207020300) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

RIIKLIKUD KUVANDID: VENE-AAFRIKA TIPPKOHTUMISED /

NATIONAL IMAGES: RUSSIA-AFRICA SUMMITS, mille juhendaja on Heiko Pääbo,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.